

L'AMIC

Número 11 - 2a. Època - Desembre 1994

Editat pels ex-alumnes de les escoles
de Bonmatí (La Selva)

Agrupació d'Ex-Alumnes
de les Escoles
BONMATÍ

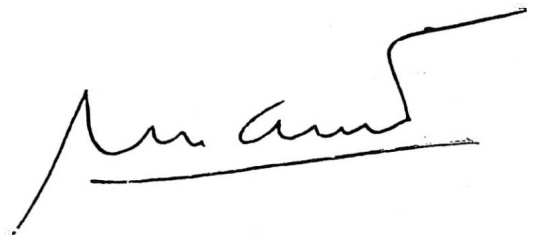
Barcelona, 26 d'agost 94

Benvolguts amics:

He rebut l'exemplar de la revista "L'AMIC" que heu tingut l'atenció de trametre'm i us felicito ben de cor per la bona feina que féu.

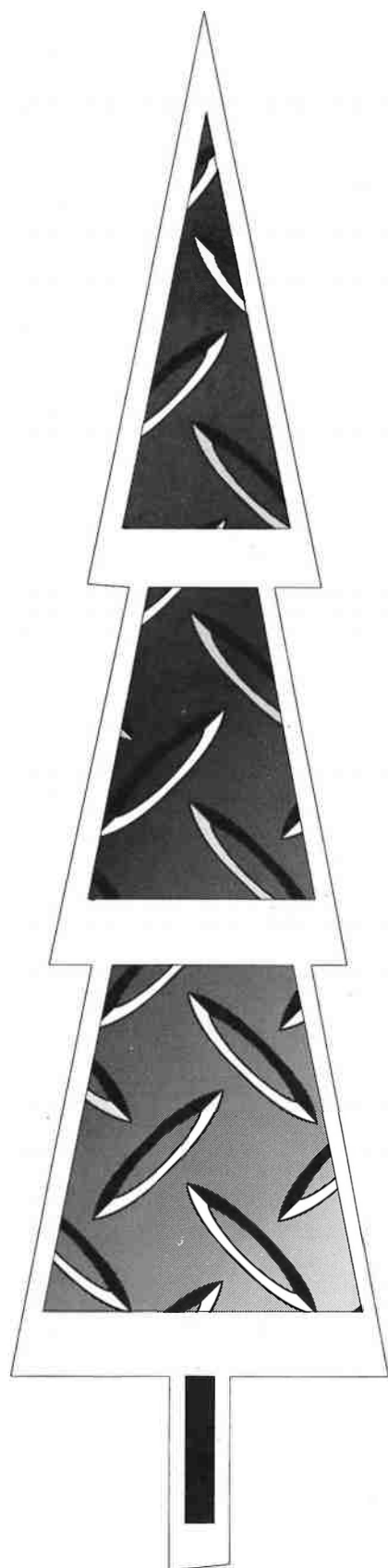
Recordar els mestres i els companys és una mostra de justícia i d'agraïment. Jo, que he tingut la sort de tenir molts bons mestres i amics, tant a l'Escola Montessori, com a l'Institut-Escola de la Generalitat, com a l'Institut Menéndez y Pelayo o a la Universitat de Barcelona, sempre procuro donar testimoni de l'ajuda que n'he rebut i del bon record que en tinc. Una revista com la vostra hauria de ser exemple i estímul per a tantes persones que no saben donar constància del bé que han rebut dels mestres i dels amics. I aquest any, que celebrem el Centenari de dos mestres tan admirables com són Artur Martorell i Ferran Soldevila, cal agrair, públicament, als qui féu possible "L'AMIC", la nostra més cordial enhorabona.

Amb cordial, afecte,

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of fluid, connected loops and a long horizontal stroke at the end, identifying the author as Josep M. Ainaud de Lasarte.

Josep M. Ainaud de Lasarte

Llinda

En presentar altra vegada el nostre Butlletí ens adonem, encara més, de la importància relativa del pas d'un altre any. Desitjaríem que hagués estat per a tothom, prou relaxant, prou tranquil i de debó, ben apassionat, per esperar impacients aquesta nova edició, somiant amb els companys, amb el paisatge i els comentaris dels ex-alumnes, que molts d'ells varen deixar el poble amb una engruna d'enyorança.

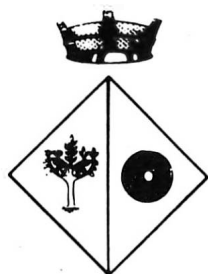
Agraïm als col·laboradors la seva tasca, els quals han treballat eficaçment per assolir una nova edició, acuradament dissenyada, que irradia llum pròpia. Com sempre s'han esforçat per comunicar-nos el seu missatge i pugnar per aconseguir que les idees s'encenguin com espumes les unes amb les altres, copsant la culminació dels nostres anhels.

L'amistat veritable, enfortida per aquestes pàgines, hem de procurar que entre tots no emmudeixi, ni s'apagui mai més, talment una flamarada que ens fa reviure cada any l'esperança i ens fa recordar allò que vàrem ser, amb capacitat per fer-nos vibrar d'emoció. I quan les idees vagin minvant, la fita (si existeix), seria enllaçar les noves generacions amb la nostra, la qual intentà ser pionera en el tiratge d'aqueixa publicació, i pluralitzar el marc de referències, per tal que puguin continuar brollant idees magnífiques referents al nostre joliu poble, a la nostra Agrupació i a tots els companys i vilatans que tenim o hem tingut, i que el Destí ens ha arrabassat.

Ens agradaria que tothom esperés amb il·lusió aquests humils fulls, com més o menys va fer un company ex-alumne: Cada any quan s'acostava Nadal esperava amb frenesí el nostre Butlletí. En dues ocasions, estava tan abstret amb l'espera, que en anar a comprar el diari, en lloc de demanar l'AVUI com cada dia, en dirigir-se a la dependenta de la llibreria li sol·licità "L'AMIC"!!

Lògicament, rectificà tot seguit en adonar-se de l'error i en veure la cara de perplexitat de la venedora.

L'AJUNTAMENT AMB L'AMIC

És per a tots motiu de goig el que, any rera any, puguem fullejar les planes de L'AMIC, una revista que ben segur que us fa reviure moments de la vostra infantesa a Bonmatí, tal com diu el final de la sardana composta amb motiu de la vostra trobada anyal: "de petits molt petits.... a Bonmatí". És d'agrair la constància (som ja al número 11) dels qui fan possible que la revista sigui una realitat.

Vosaltres vàreu iniciar el que actualment nosaltres tenim l'oportunitat de continuar. Com tots els pobles, el nostre municipi viu amb il·lusió els temps que ens ocupen. Permeteu-me que en destaquí alguns per la seva importància:

En primer lloc us puc informar que s'està executant el projecte d'arranjament/eixample del pont d'entrada a Bonmatí. Tots els que hi vivim agraïm que el Departament de Carreteres de la Generalitat de Catalunya, hagi donat llum verda a la realització d'aquesta obra que tant de temps fa que esperàvem amb deler. Quan tingui lloc la vostra trobada pel maig/juny del proper any 1995 podrem parlar-ne i gaudir ja d'una entrada ben digne del nostre municipi.

També us puc parlar que s'està treballant per tal d'aconseguir ajudes oficials que ens permetin deixar els pisos de l'antiga colònia en millors condicions de seguretat i alhora d'imatge exterior. Esperem que les gestions fetes donin el fruit que es pretén. Sens dubte que serà una bona fita, que vosaltres agraïreu donat que en teniu molts records de la vostra estada en ells fa bastant de temps.

Al mateix temps podem dir que l'entrada al municipi pel pont de Sant Julià del Llor, és ara asfaltada i està més d'acord amb les exigències dels temps actuals.

Per últim, voldria fer referència al fet que el proper any 1996, tindrem l'oportunitat de celebrar els 100 anys del naixement d'una part important del nostre municipi, amb la construcció de quatre blocs de pisos de l'antiga colònia tèxtil i paperera de Bonmatí.

Tal com diu l'autor de l'article "A les portes d'un centenari" (Revista L'AMIC número 10/desembre 1993), l'Ajuntament necessitarà el suport i l'ajuda de gent generosa i de bona voluntat. Esperem poder comptar amb la col·laboració de molta gent que desinteressadament posi el seu granet de sorra per tal d'aconseguir donar a la commemoració tota la brillantor que sens dubte es mereix.

Rebeu una cordial salutació des de l'Ajuntament.

Lluís Casacuberta Antoner
*Ajuntament de Sant Julià del Llor i Bonmatí -
Desembre 1994.*

REFLEXIÓ D'UN EX-ALUMNE

Aquesta reflexió tant vol estar allunyada de l'optimisme com del pessimisme, només vol intentar expressar d'una manera senzilla uns sentiments.

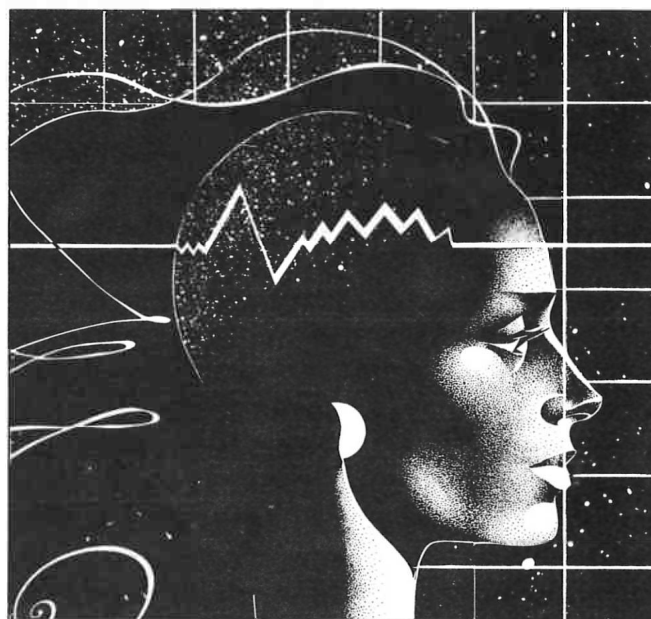
Sempre he procurat oferir molt modestament els meus escrits a L'AMIC, dedicats als llegidors que majoritàriament sou vosaltres ex-alumnes, i crec sincerament que haureu estat indulgents amb les meves errades.

L'AMIC, com tots sabeu, és una continuació d'aquell primer butlletí que es va publicar l'any 1937 en plena guerra civil, terrible fet i circumstàncies que la majoria d'ex-alumnes, sigui pel motiu que sigui no hem pogut oblidar.

Encara són ben vius els records d'aquell primer "AMIC" i dels nostres mestres, els homes que van ser els motors de la nostra posada a punt, perquè en fullejar les seves pàgines ens sentim sempre envaïts per una mena d'enyorança del passat. Per tot això, no he regatejat mai esforços per col·laborar en la segona etapa, cosa que no m'ha estat massa planer a l'hora d'escriure i expressar-me correctament en la nostra llengua. Malgrat no haver-la pogut practicar de manera continuada, sempre m'hi he mantingut fidel, cosa no gaire fàcil, ja que com tots sabem pels fets posteriors motivats per la guerra civil, vàrem viure una etapa d'una enorme transcendència en tots els àmbits de la cultura catalana. Per aital raó, m'ha estat necessària una forta voluntat de participació i un esforç que sens dubte he fet molt gustosament.

Vaig escriure fa temps, en un dels butlletins, que els jubilats ens hem d'esforçar per fer coses i ser participatius per no quedar estancats, però sens dubte els anys pesen i de vegades fem que, si més no, la vida pugui cansar; tot és feixuc, encara que naturalment això pot dependre del tarannà de cada persona, però amb tot cal acceptar que tots, qui més qui menys, tenim les nostres limitacions.

Així, doncs, escriure se'm fa cada cop més difícil. Per això voldria que aquesta reflexió no caigués en sac foradat, que no servís per desencoratjar ningú, ans al contrari, que fos la meditació sobre la importància que té la continuïtat d'aquest nostre

mitjà d'expressió, aquest butlletí que va néixer fa anys en uns moments tan especials per la nostra història i pel desenvolupament de cadascú. Voldria que la nostra constància fos un estímul, perquè les noves generacions de joves alumnes de les escoles de Bonmatí, volguessin mantenir la identitat del nostre poble tirant endavant L'AMIC, i que entre tots li donem vida. És una crida que faig a aquest jovent perquè la seva aportació, unida a la dels ex-alumnes, continuïn omplint les seves pàgines de noves vivències barrejades amb les velles històries.

Mitjançant aquestes ratlles faig vots perquè siguin ben nombroses les noves col·laboracions.

En definitiva, cada home és un recurs que té la humanitat per tal de deixar escrita la nostra història. Tots tenim estampada la nostra empremta que un dia ja llunyà, vam deixar pels carrers de Bonmatí, uns instants que no oblidem i que és plaent de rememorar en les pàgines de L'AMIC.

Res més, ben volguts amics, espero que els meus humils treballs siguin el ressó d'unes vivències compartides durant la nostra infància.

CASORIS DEL TEMPS DE LA PICOR

Un país com el nostre que compta amb més de mil anys d'història, és fàcil de comprendre que en tan ampli historial ha de tenir un munt de peripècies per explicar i que ben segur que n'hi ha d'haver per a tots els gustos.

Jo, que sempre he estat un amant dels afers tradicionals, no puc pas deixar passar per alt el peculiar costum que tenia el jovent quan s'apropava l'hora de comprometre's en matrimoni. Segur que el pas del temps és motiu que ens farà viure els més estrafolaris costums dels anys de la Mariacastanya.

A finals del segle XIX segons el folklorista Aureli Campmany, els casaments a Catalunya eren d'una faisó molt singular, especialment en els pobles de pagès. Aquí, a les nostres contrades, generalment, una parella per unir-se en matrimoni, podia arribar-hi per dos camins, per cert ben diferenciats l'un de l'altre: podia ser per interès o bé per amor. Aviat podrem comprendre, que, celebrar un casament per interès era un contracte de compra-venda d'una cosa que signaven els seus pares. En les poblacions de la costa mediterrània era més freqüent que els casoris fossin el símbol d'un cant a l'amor, mentre que en les altres comarques, especialment en les de muntanya s'hi arribava per obra i gràcia del diner. No era pas gaire estrany que, per culpa d'un matalàs, es desfés un casament, precisament en el moment de discutir els capítols matrimonials.

La primera visita del nuvi:

El nuvi, quan ja havia escollit la seva mitjataronja, en un dia determinat anava a complimentar els pares de la pretendenta, això sí, acompanyat sempre del seu progenitor, i així realitzava i complia el tràmit protocolari que s'anomenava "anar de visites". En aquella trobada es parlava de tot menys si llurs fills s'estimaven o no, i normalment es deixava en segon terme la felicitat que la parella havia de fruit en cas de formalitzar-se el contracte matrimonial. L'eix central del canvi d'impressions,

consistia a concretar allò que cada una de les famílies aportaria al matrimoni.

Després del primer contacte, si el resultat era positiu, els pares d'ambdues parts es comprometien de trobar-se un dia concret davant del notari per efectuar i signar uns capítols matrimonials. Si aquesta gestió era conforme per a tots, llavors arribava el moment de fixar el dia de la boda, prèvies les amonestacions de ritual que publicava el capellà en dies festius a l'església.

Quan a la realització de la boda, segons el vell costum català, es pot assegurar d'acord amb l'historiador Aureli Campmany, que existeixen trets curiosíssims que valen la pena d'explicar-los. I, si no, llegiu:

El fadrí major aixeca la faldilla de la núvia, li treu les lligacames i en el seu lloc hi posa les que ha regalat el nuvi com a present de boda.

El guardià de la núvia:

El nuvi, el dia de la boda, nomena un amic de la seva absoluta confiança perquè accepti d'exercir les funcions de fadrí major, la missió del qual, consistirà a custodiar la núvia durant tot el dia.

Com veurem, en tota la diada, el fadrí major haurà de fer d'àngel guardià de la noia que és a punt de casar-se. El fadrí, al mateix temps, també nomena entre els seus amics uns fadrins menors que durant el dia l'hauran d'ajudar en la seva delicada tasca.

Dues hores abans de l'assenyalada per a la cerimònia, el fadrí major i els seus companys es dirigeixen al domicili de la núvia, portant lligada pel ronsal una euga artísticament abillada amb un seient a propòsit perquè còmodament s'hi pugui asseure la núvia per anar cap a l'església.

El fadrí major ajuda a la núvia a muntar a cavall de l'euga i un cop asseguda li aixeca amb remirament les faldilles, li treu les lligacames que porta, i en el seu lloc n'hi posa unes altres que el nuvi li regala com a present de boda. A aquesta delicadesa, la núvia hi correspon donant gràcies al fadrí major, mentre a aquest, li ofrena un magnífic mocador de seda que farà a mans del nuvi abans d'arribar a l'església. Abans de posar-se en marxa el convit en direcció cap a l'església, la mare de la núvia lliura al fadrí dues gallines, les més ufanoses i grasses del galliner que hauran de servir per a fer un brou, un brou que a les dotze de la nit, les fadrines que acompanyen a la núvia el serviran als casats de nou, en el propi llit nupcial.

Una boda d'alt rang. Agafada del braç del fadrí major, la núvia arriba a l'església.

El fadrí major mena l'euga de la núvia i tot darrera segueix la cavalcada formada per una comitiva ben festosa amb altres eugues ben guarnides que porten una arca plena de roba. També porten els coixins i els matalassos del llit nupcial. En arribar a l'església, la núvia, amb un pas solemne,

s'apropa a l'altar, agafada sempre del braç del seu guardià, el fadrí major.

Cap al niu:

Un cop acabada la cerimònia, les comitives, la del nuvi i de la núvia, van juntes fins allà on, a partir d'avui, serà el domicili conjugal. Però el fet que s'uneixin les comitives, de cap manera no autoritza encara la núvia d'acostar-se al seu marit, ni tampoc faculta el fadrí d'abandonar la tutela que exerceix sobre la casada de nou. Aquesta ha de seguir tot el dia acompanyada del "jefe" de l'escolta dels fadrins, la qual, paga en nom de la nova esposa, els drets tradicionals a les pabordesses a canvi de les cançons populars amb què aquestes acomiaden la núvia.

T'emportes una fadrina
que és rossa com un fil d'or,
és xamosa i és bonica
i et farà un niu ple d'amor.

El brou de la mitja nit:

Després de la cerimònia del casament tenia lloc un àpat extraordinari de noces, seguit de la tradicional festa de fadrins i fadrines que durant tot el dia han acompanyat als nuvis i... com que és inevitable... també arriba la nit. Ara sí, ara és quan l'afortunat fadrí major, acompanya la núvia fins al peu del llindar de la porta de la cambra nupcial. Allí, hi deixa a la noia que fins ara ha estat completament desemparada de la protecció del pobre nuvi. El fadrí major s'acomia de tots i acaba l'autoritat que ha exercit durant tot el dia com a cap d'escolta. Les fadrines d'altra banda, s'esperen en el domicili conjugal, on durant bona estona han fet bullir el brou amb les dues ufanoses gallines per portar-lo als nous casats en el moment que toquin les dotze de la nit.

Val a dir que la tradició popular permet suposar que el brou que portaven les pabordesses als nuvis, ni massa fred, ni massa calent, per no passar-hi gaire estona, s'els posava bé, puix que després d'ingerir-lo, ja s'havien recuperat del tot per a tornar reprendre novament... la dormida.

EL SALVADOR

Diuen que quan una persona desitja escriure un llibre d'un país hi està un mes; si hi viu un any, només arriba a escriure un article i en el cas de viure-hi tota la seva vida, en prou feines és capaç de fer unes línies.

En el meu cas, tot i haver "viscut" un mes al Salvador, sóc incapaç d'escriure moltes pàgines perquè és molt difícil reflectir per escrit una experiència tan enriquidora.

Val a dir que aquest país, anomenat el "Pulgarcito de América", és el més petit i poblat de centre Amèrica. El clima és homogeni tot l'any, calorós i humit; amb una estació seca (desembre, gener, febrer) i una d'humida amb pluges gairebé diàries (juliol, agost, setembre). Set de cada deu famílies són pobres i després de l'exportació de cafè, la segona font d'ingressos del país prové dels salvadorencs que treballen als Estats Units i Canadà.

Han viscut dotze anys de guerra i al 1992 es van firmar els acords de pau entre el govern i el FMLN (conegut com a "guerrilla").

Podria parlar-vos més extensament de la situació política, econòmica, social, de la teoria de l'alliberament... però aquests temes els podreu trobar en qualsevol llibre. Jo voldria únicament transmetre-us, si és possible, algunes de les meves vivències.

El nostre grup estava format per nou catalans i el nostre objectiu era la realització d'un camp de treball a "Salinas del Potrero", comunitat d'uns 500 habitants situada vora la costa del Pacífic, dedicada a la cria i pesca del "camaró" i l'obtenció de sal a l'hivern.

La nostra feina depenia de la professió de cada un de nosaltres. Alguns tenien tasques relacionades amb la salut, bestiar.... Altres ens dedicàvem a ajudar la mestra.

Recordo el primer dia que vam arribar a casa de la família que ens acollia: l'àvia i els seus tres néts orfes, la seva filla i el gendre amb tres nens petits; entre tots (nosaltres érem tres) formàvem una bona colla!

"Niña Fide" l'àvia dels tres néts orfes.

La casa era de fusta i estava plena de fum perquè cuinen amb llenya. Era fosc i només veïem ombres i veus que ens donaven la benvinguda. Després de presentar-nos ens van donar el sopar: arròs, "tortillas" (fetes amb farina de blat de moro), formatge salat i cafè; menú que es va repetir gairebé cada dia.

A les nou ja estàvem tots dormint perquè el nou dia comença molt aviat, a les cinc-sis del matí.

Recordo que quan estava al llit sentia l'espètec dels trons i una munió de sons: ocells, saltamartins, grills... Mirava les teules del sostre i entre els forats que deixaven, en ajuntar-se veia la llum dels llamps. Era una nit de tempesta, com moltes altres nits.

L'àvia es va aixecar i va posar un plàstic damunt del llit on dormien els nens i poc després vaig sentir el soroll de l'aigua en la fosca nit.

L'endemà a les cinc tots els animals de la casa van començar a xisclar, bellugar-se i cantar. Hi

havia gossos, gats, ànecs, pollastres... voltant per la casa. Un gos et llepava la mà, amb el peu havies d'anar en compte de no trepitjar un pollet....

- Bon dia! Què, com has dormit a l'hamaca?

- Molt bé! Estava tan cansat que fins que el gall ha cantat he dormit com una marmota.

- Doncs jo tenia una gotera a sobre els peus i m'ha mullat el sac de dormir!

- Demà caldrà arraconar el llit.

Com tots els matins que seguien a aquest, vam anar al pou a rentar-nos; sort que només calia caminar 2-3 minuts!! Hi ha famílies que tenen l'aigua a mitja hora o més de la casa. Calia posar l'aigua amb una galleda, posar-la dins un bidó i amb un "guacal" tirar-nos-la a sobre. Després d'aquesta excel·lent dutxa, voltats de camps de blat de moro, ens trobàvem plens d'energia per començar el primer dia de feina.

En trobar-nos tot el grup abans d'anar a les nostres respectives tasques ens vam fer un tip de riure quan vam començar a explicar les nostres primeres anècdotes:

- Sabeu? M'han preguntat si al nostre país la gent també viu en cases sense mosaic, i jo els he dit que alguns viuen en coves.

- Que garrula que ets!

- Home! a Granada he vist coves d'allò més còmodes!

- Doncs jo he dormit tota la nit en una hamaca i el porc al costat fent de guardià!

- Jo tenia mal de panxa i he hagut de sortir de casa plovent i a les fosques!

- A sota del meu llit la gata va gatinar!

Mentre caminàvem havíem d'esquivar les basses, però tot i la precaució, en arribar a l'escola, teníem les sabates molles i enfangades, a més, el terra de l'única aula que tenen estava ple d'aigua. Tots els nens ens van ajudar a treure-la.

A Salinas, com en molts altres pobles salvadorencs, els nens han de treballar al camp o a la casa i són pocs els que poden anar a l'escola. Molts han de caminar molt per arribar-hi i en l'època de pluges molts camins queden intransitables.

La mestra tenia quaranta nens de diferents nivells i amb una absència escolar molt gran; però tots ells eren molt dolços, amb un somriure cons-

Els tres orfes en la casa que ens van acollir

tant i encara que semblaven tímids manifestaven una enorme alegria quan els ensenyàvem una cançó, un joc nou....

Ara, quan ja fa gairebé un mes que he tornat encara recordo les nits fosques quan "niña Fide", l'àvia de la casa, ens explicava, vora la llum d'una llàntia, les seves vivències de la guerra. Havia perdut tres fills (entre ells la mare dels tres nens de la casa) en poc temps i ens deia:

- **"Doy gracias a Dios porque me ha dado fortaleza para soportar tanto dolor. Ahora lo único que le pido es poder ver a mis tres nietos bien cresditos y mayores".**

Altres vegades ens explicava la utilitat medicinal de moltes plantes; en podia parlar hores i hores. Llàstima que aquí no tenim les mateixes herbes!

El darrer dia a la casa i al poble ningú sabia què dir; els comiats sempre són tristos i més quan tothom sap que potser no es veurà mai més, encara que es mantingui el contacte per carta. Aleshores "niña Fide" digué:

- **"A saber si nos vendrán a visitar otra vez! pero yo sé que si no es en ésta será en la otra vida cuando nos encontremos de nuevo. Cuídense".**

RECORDS DE BONMATÍ

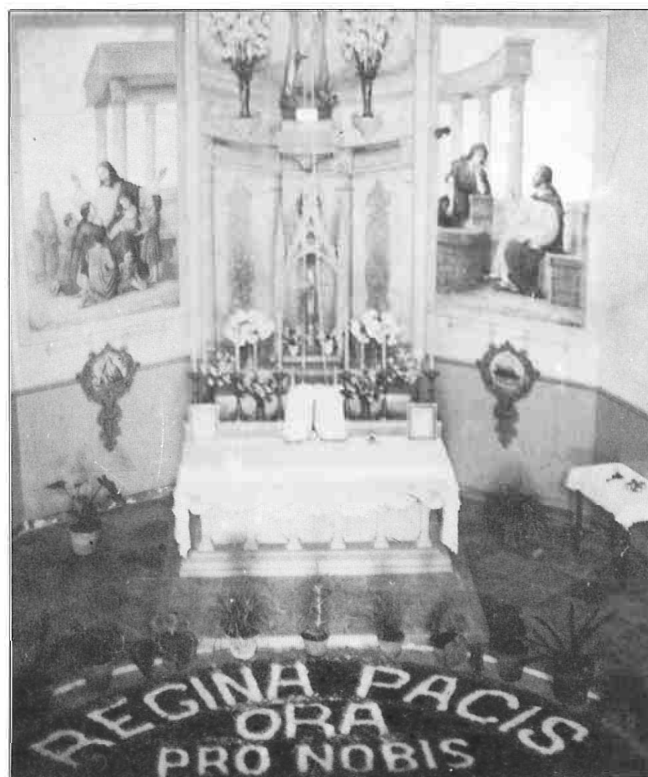
El meu poble natiu

Penso en Bonmatí i recordo quan, de nena, sentia la flaire innata dels til·lers florits, tocant l'escalonada de l'Església; les passejades amb el meu pare i el meu germà, als capvespres d'estiu, camí de la "Fonderia", aquella casa de gent tan simpàtica, de família nombrosa, situada en deixar "el pla" i enfilar el camí que mena a "La Barca". Recordo també quan anàvem dalt "el pla" per una senda vorejada d'avellaners tan carregats, que les branques ufanoses es vinclaven fins a terra; i la gran bassa de granotes, vora el cementiri, d'on no me n'haguera mogut mai; en fosquejar, m'agradava de sentir-les raucar amb raucs estridents. Tinc ben present un corriol dins el bosc, ple de farigola i ginestell, que ens portava a can "Verònic"; i el bell camí que duu a Constantins i Calders, silent entre camps i bosc, que convidava a pensar, tot caminant i, quan més absent a em trobava, passava un carro carregat amb blat de moro i em retornava a la realitat.

Però per damunt de tot, recordo els cants de la meva tia Dolors i el seu cap arrissat i ros, damunt la màquina de brodar; cantava tot el dia, mentre brodava i feinejava; brodava incansable per a núvies i per a mestresses de casa de la Colònia.

Amb motiu de la mort recent d'aquesta tia estimada, em retornen, més vius que mai, els dolços records del nostre poble natiu i necessito manifestar-los; i, per fer-ho, el lloc més adient crec que són les pàgines de "L'Amic".

La meva mare (la seva germana) també n'és filla, de Bonmatí, i era filla d'un rajoler, en Feliu, que feia rajols en una rajoleria del Sr. Bonmatí, molt a prop de la seva finca. Allà, prop de la rajoleria hi va néixer ella i hi va viure amb els seus pares i sis germans fins que es va casar; era una caseta molt alegre que encara recordo, voltada de flors, d'hortos i d'arbres fruiters, un avet grandíols i molta aigua per a regar. En aquella casa dels meus avis, recordo que sempre hi havia gent amiga, era una família molt acollidora. Hi havia un piano, el de la mare, i la casa estava sempre impregnada de cants i de notes musicals. Des d'aquella caseta es veia el riu Ter, i Anglès, i també es veia passar el tren, ja que la casa quedava enlairada, damunt d'un petit turó.

Corpus a l'església de la colònia. En la fotografia podem comprovar la cura d'en Joanet de la rajoleria en la confecció d'alfombres.

Més tard, en aquella entranyable caseta, hi vaig néixer jo.

Quan el meu pare tenia dinou anys, encara fadrí i recent acabada la carrera de mestre, vingué a exercir-la a Bonmatí i així conegué la meva mare "la Pilar de la rajoleria". Ell era un amant de Bonmatí; per això quan després de casat, el destinaren a un poble de l'Empordà, cada estiu veníem de vacances a Bonmatí.

Aquí, a Bonmatí, el pare i la mare m'ensenyaren d'apreciar la verdor dels boscos, m'ensenyaren a descobrir el murmurí que fa l'aigua del riu quan, tot baixant, ensopega amb les roques que troba i continua riu avall, m'ensenyaren d'observar l'aigua del canal que, diferent de la del riu, va calmosa i tranquil·la sense cap pressa i sense fer remor, mentre hi neden les fulles que cauen dels arbres que el voregen; a escoltar els cants dels nombrosos rossinyols i merles que es desperten

abans de clarejar i el xivarri inoblidable dels pardals quan van a "joc" a entrada de fosc en els seus nius d'aquells arbres frondosos que hi ha a la pujada del costat de les fàbriques; m'ensenyaren la bellesa de les hores que s'emparren als arbres i a cercar violetes del bosc quan surten a la primavera, com també les diminutes i vermelles maduixes que neixen en els marges.

Tinc un bell record també del meu oncle Joan, li deien "en Joanet" i era germà de la mare. Tothom el coneixia; de l'oncle Joan recordo moltes coses: feia rajols dia rera dia en aquella rajoleria, però el que més sobresortia d'ell era el seu art; era escultor de fusta i feia coses precioses, entre d'altres va fer la Verge i el Nen que hi ha a la capella de Calders; i a l'església de Bonmatí hi ha coses fetes d'ell. Es va donar a conèixer quan dirigia les catifes amb serradures tenyides i flors, que es feien per Corpus a Bonmatí; es feien vertaderes obres d'art hi tot el poble hi col·laborava. L'oncle Joan, "en Joanet", era una persona extraordinària; m'explicava contes quan era petita i que ell mateix creava. La tia Dolors m'explicava que quan ell tenia 20 anys va anar a Cuba on va fer d'escultor 10 anys; es veu que de Cuba, en va portar vivències interessants i molt entranyables per a ell. Quan parlava de Cuba els ulls li brillaven en desmesura i no parava de parlar-ne.

I un altre bell record que tinc de Bonmatí: una persona meravellosa, era una altra germana de la mare, la tia Innocència, li dèiem la "Sènsia" i era més bona que el pa. Ella era feliç vivint i treballant per als Srs. Bonmatí, els estimava molt i ells també a ella. La tia "Sènsia" era molt alegre i religiosa, i també m'explicava contes de fades i d'encanteris. Ella no era filla de Bonmatí, era filla d'Anglès i va venir a viure-hi quan era molt petita i quan encara no hi havia el pont hi calia travessar el riu en una barca. Sé una anècdota d'ella i és que el dia que va venir a Bonmatí per primera vegada amb els seus pares i germans, en pujar a la barca li va caure al riu un esclop que duia posat i anà riu avall com una barqueta. Era molt petita però se'n recordava perquè sempre m'ho explicava.

A Bonmatí, un hivern vaig anar a escola tot el curs, perquè la mare es va posar malalta i em varen enviar aquí amb el meus oncles i ties. Com recordo aquell hivern!, aquell curs d'escola diferent, amb diferent senyoreta i companyes, crec que em va ésser enriquidor. Recordo que hi havia la senyoreta

Ramona, i que les meves petites companyes eren la Pilar Surroca, la Genoveva, la Maria, la Montserrat, l'Angeleta, la Quimeta, la Pilar i d'altres que no recordo el nom.

Tampoc oblidaré mai aquells tres anys que el pare m'envià a estudiar a l'Institut a Girona, hi anva cada dia amb el tren de Bonmatí a Girona, jo estava contenta perquè ja tenia una altra ocasió per estar a Bonmatí. Aquells viatges en tren amb la colla de nois i noies són per recordar-los sempre. Estudiar ja ho vaig fer, però riure, crec que més encara. Tinc un record del tren i de l'Estació: és una persona inoblidable: "En Pere de l'Estació". "En Pere de l'Estació" era el mosso i guardaagulles; era una persona noble i bona. Sempre recordaré i li agrairé l'emparança que tenia amb nosaltres, els estudiants que pujàvem al tren esvalotats. Ell veia el perill i nosaltres no i ens avisava perquè no prenguéssim mal; ens avisava com si fos el pare de tots. Sempre vaig pensar que en Pere era una persona digna de Bonmatí i digna d'ésser recordada.

I ¿com no haig d'estimar Bonmatí? si també aquí hi vaig conèixer el qui ara és el meu marit. Ell va venir a Bonmatí l'any 1954, per treballar a la fàbrica. Ell també és un enamorat de Bonmatí, dels seus boscos, del seu riu.

Per tant, seria impensable oblidar aquest bell poble on hi ha gent tan acollidora i honesta, dinàmica, capaç d'organitzar actes, festes, trobades dignes d'ésser recordats, un poble que entre altres coses, ha creat la revista "L'Amic", una revista única, una revista per a tots els amics; un poble on la meva àvia "Marieta" (així li deien el seu marit i les amigues), hi va criar set fills, on va morir ofegat al canal un seu filllet de sis anys; el poble en què nasqué la meva mare, i hi festejà tot fent de mestre el meu pare, i també, més tard, vaig festejar-hi jo; el poble on visqué tants anys, sempre tan contenta la meua tia Dolors, on hi va brodar tanta roba i hi va cantar cada dia durant tants anys. El poble on vingué a treballar el meu xicot (ara marit) i que, igual que jo, els meus fills, de petits, hi han jugat els estius. És aquí a Bonmatí, on encara sento la dolça flaira de tots els records, amb els quals, n'he fet un bell ramell que guardo sempre ben a prop del cor.

L'ESTATUT I LA LLET DE MUNTANYA

Si no ho fes avinent, possiblement pensaríeu que aquest escrit ha estat publicat fa pocs dies per algun diari català. Doncs no és així, us equivocaríeu de mig a mig, perquè ja fa anys que hi havia gent que pensaven igual que d'altres pensem avui.

Va ser publicat a la revista gironina "Clarinet" el dia 21 de maig de 1932.

Com podreu comprovar el Manxaire tenia raó.

"Tanmateix ja fa temps que es discuteix l'Estatut de Catalunya. És trist de veure com els espanyols hi tiren tantes cosses. És trist també de pensar que allò que ens crèiem fòra una autonomia plena, no serà més que un migrall difícil d'aprofitar.

Amb això de l'Estatut, es repeteix allò que va ocórrer amb la llet de muntanya, en certa ocasió i en cert lloc:

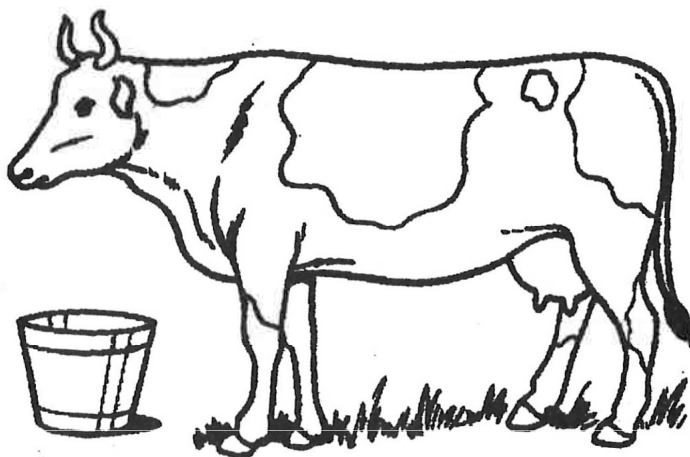
"Un lleter, per servir bé als seus parroquians, decidí comprar llet de muntanya, puix aquesta, com és sabut, és molt grassa i molt bona. Per això fer, es posà en relació amb un pastor del Pirineu. Però com que el pastor tenia en molt bon concepte la llet que produïen les seves vaques, pensà que la llet toleraria perfectament la meitat d'aigua.

Aquesta llet, llet de muntanya, la rebé el lleter i com que es tractava de llet de muntanya.... hi tirà la meitat d'aigua.

Aquesta llet, llet de muntanya, la transportaven amb uns camions cap a la ciutat i com que era tinguda per molt bona, doncs era llet de muntanya, tolerà perfectament la meitat d'aigua. Aquesta llet, llet de muntanya, arribà al bar on l'havien de repartir però com que era llet de muntanya, i és molt forta, hi posaren també la meitat d'aigua.

Una criada anà a buscar un porró de llet, llet de muntanya; però en sortir del bar trobà al seu promès que era un soldat magrissó i com sigui que aquest manifestés desitjos de beure llet, ella li en donà doncs com que era llet de muntanya toleraria perfectament la meitat d'aigua, i al passar davant la

font omplí l'ansat. Aquesta llet, llet de muntanya, la begué el senyoret de la criada, i a l'endemà es trobà malament i avisaren al metge. Aquest li preguntà si havia menjat res fort i el malalt digué que no, excepte la llet, que com que era llet de muntanya era molt forta. I el metge transcriví que com que aquella llet, llet de muntanya, era tant forta hi posés la meitat d'aigua".

Ja veieu amics lectors que si l'Estatut ens els donen tan aigualit com la llet de muntanya, ni nosaltres el coneixerem malgrat portar el nom de l'Estatut. I ens fa l'efecte de que serà així, doncs de Catalunya passà a la Comissió, de la Comissió, al vot particular, del vot particular a les Corts i quan surti de les Corts qui el conegui que no el compri.

El Manxaire

Recopilat literalment per Marià Fornés.

AL PEU DE LA RIERA DE CALDERS

Entre els meus apreciats records sempre hi tinc present aquesta senzilla verge. La Mare de Déu de Calders es troba envoltada per la riera que duu el mateix nom: la Riera de Calders; abraçada per arbustos i frondosos arbres, protegida del vent dins d'una bella i humil capella. Amiga de tot viatger, hom troba allí aquell moment de pau i de gràcia.

El poble de Bonmatí sempre hi ha vessat tot el seu amor i respecte cap aquesta verge. Dòcil figura que nodreix la nostra fe i la nostra ànima. Font de vida que ens alenteix amb el seu mirar una espurna de feliç presagi.

Màgica imatge que sorgeix, a poc a poc, amb el treball d'un home. És en Joan Saltor -en "Joanet de la rajoleria"-, qui de manera delicada féu aquesta figura. Creada amb la pròpia terra es manté quasi com el primer dia. Cinquanta-tres anys fa d'aquesta feta. Temps fa també que el meu germà, Xavier, amb estimació la pintà.

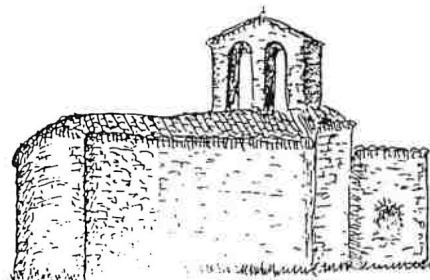
És doncs, en la voluntat d'aquests dos homes que mitjançant les seves mans i el seu cor, volgueren expressar aquest esperit de fe i d'amor que aquesta apreciada i benaurada verge, reclosa al bell mig del bosc, difon una especial protecció a tot el poble de Bonmatí i rodalies, i que en la seva festa hom

l'honora tot pregonant-ne alabances bo i cantant els seus goigs.

*Cantarém ab alegria
y ab cor de amor encès
vostres goigs Reina molt pia
Verge Santa de Calders.*

*Per aquestos set misteris
socorreu verge Sagrada,
y en estos captiveris
siau Vos nostre reparo:
en lo cel tingám posada
per poder regnar després;
siau la nostra Advocada
Verge Santa de Calders".*

Lluïsa Viñolas

UN BON AMIC

És molt difícil trobar
un sincer i lleial amic,
en qui puguis confiar
o un bon consell obtenir.

Que si un dia tu angoixat
d'un problema que has tingut,
l'amic desinteressat
t'hagi ofert el seu ajut.

Si tu malament t'has trobat
ajegut en el teu llit,
el bon amic t'ha animat
i a la família s'ha unit.

Si un amic així has trobat
un consell et vull donar:
guarda el tresor que has guanyat
i no el deixis escapar.

Avel·lí Rovirola

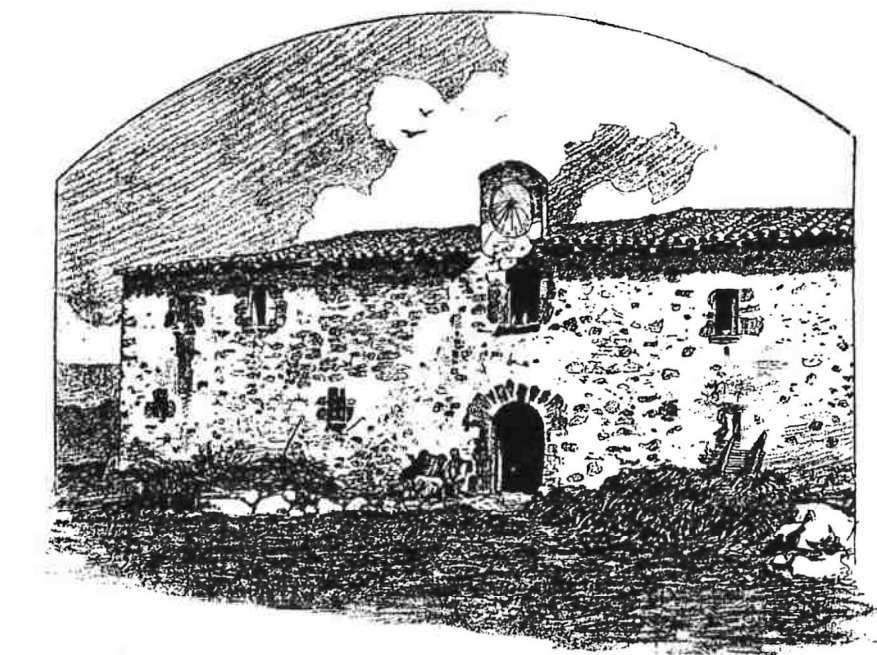
LA VIDA D'UN BANDOLER

Vers el massís muntanyós situat entre l'Osona i la Selva, i travessat pel riu Ter, la intrínseca vegetació de les Guillerries descriu difícils camins en els quals, s'hi amaguen moltes històries.

Històries que mig fantàstiques, mig reals, formen part de la nostra tradició. Una d'aquestes té a veure amb la llegenda d'un bandoler. El seu nom s'hi arrela fortament. Ens referim a Joan Sala i Ferrer, més conegut per en Serrallonga, que va néixer a Viladrau (Osona) l'any 1594. Les Guillerries li van proporcionar l'amagatall feréstec que necessitava quan era perseguit.

Joan de Serrallonga, es llançà a la vida del banditatge d'una manera paulatina; primer va ser encobridor i després traficant il·legal. Es va casar l'any 1618 amb la pubilla Margarida Tallades, filla del mas Can Serrallonga de Querós; d'aquí ve que se l'hi atribuís l'àlies Serrallonga que va passar de cognom als seus fills. Per raó d'una trifulga que acabà amb la mort del delator Miquel Barfull, es convertí aviat en un proscrit de la justícia. Així doncs, s'escapà i se n'anà a València al bàndol d'un altre famós bandoler, Rocaguinarda. Visqueren junts i es convertiren en saltejadors de camins.

Un temps després es dedicà intensament a robatoris i segrestaments al bàndol dels seus germans, que ben aviat ell capitanejà. La tradició que ens ha arribat és que va ser tanta la popularitat que adquirí que,

La casa Serrallonga de Querós a finals del segle XIX, avui enderrocada.

cercant homes per al seu bàndol, n'aconseguí reunir, a Tavertet, 100 en un sol dia. Certament l'agitada vida de bandoler, havia atret a molts fadrins en una època dura i aspra per a la vida al camp, i Serrallonga -un lladregot de fama- aviat fou anomenat "Rei de les Guillerries".

El cas és que, les seves gestes s'extenien des d'Empúries fins a l'Empordanet. La Bisbal era nucli important dels seus actes. Atacaven també la carretera principal de Girona a Barcelona. Així en pobles com la Celler de Ter, hi varen matar a trets de pedrenyal dos segadors. Al camí d'Amer a Girona segrestaren un notari de Figueres. Robaren amb intensitat a prop de Banyoles, on el bandoler va arribar a atacar 200 persones. Joan Gonchs, un veí d'Amer també va ser víctima d'un robatori a casa seva. En fi, podríem parlar de molts més

casos; com per exemple l'intent de segrest del capellà de Cogolls, que, quan el bandoler en veure's frustrat perquè no ho pogué aconseguir va cremar-li la casa rectoral.

L'agilitat i l'astúcia amb què es movia el personatge eren sorprenents. Però molta de la seva sort en l'eficàcia de les fugides, l'hem de buscar en una extensa (i complicada) xarxa de fautors: esglésies, monestirs i la mateixa aristocràcia catalana, entre els quals podem destacar el capellà del Coll, en Parets de Sant Feliu de Codines, en Vilamajor de Tona, en Puigxuriger de Centelles i en Bonmatí d'Amer. A més, cal remarcar que els familiars del Sant Ofici i els Cavallers de Sant Joan eren amics d'en Serrallonga.

El bandoler creuà repetides vegades la frontera ajudat del capellà de Castanyet. I

ja, amb motiu d'una forta repressió del rei Felip IV cap a faccions com la seva, s'exilià a França on restà un any. Malgrat tot, el 1624 fou pres entre d'altres malfactors del bàndol d'en Serrallonga, Rafael Morell que era de Vilanna, el qual va ser torturat i penjat el dia 14 de maig del mateix any.

El 1628 -ja a Catalunya- reuní més de 200 homes i cometé el seu robatori més sonat: l'assalt a uns carros d'or, els quals tot i prenent fortes precaucions foren saquejats inevitablement.

Al 1632 el seu bàndol rebé un cop fort quan -per mitjà d'una traïció- foren capturats molts dels seus partidaris. Era el principi de la seva dissolució, i va ser la premonició de la fi de Serrallonga.

Al llarg de la seva vida va tenir diverses amistançades com: Anastàsia Carles, Margarita Severa i Mariana Padrinas, que es van convertir en les seves còmplices.

Ja des de 1632 vagava pel país amb la seva amiga Joana Massissa, una molinera vídua. Van viure durant nou mesos a França, i finalment es refugiaren a Ca l'Agustí, de Sta. Coloma de Farners. La justícia continuà buscant-lo per tot arreu. I l'octubre de 1633 fou denunciat per amics seus i fou pres. Dut a Barcelona va ser jutjat i turmentat.

A l'alba del 9 de gener de 1634 nasquè una llengada, l'ajusticiaren cruelment i morí a garrot vil. Les Guillerries d'ara endavant guarden gelosament el secret d'aquell que va ser el seu rei. La memòria quedarà reclosa en les seves muntanyes. Els més romàntics rendiran el culte de la seva ploma a l'heroi agosarat: Serrallonga, el bandoler de les Guillerries.

L'ERA DE LA VELOCITAT

Tanmateix, sembla com si ens hagués agafat la fal·lera de la velocitat. Mirem-ho pel costat que vulguem, sigui quin sigui el tema, l'assumpte a versar o la tasca a desenrotllar, sempre, directa o indirectament, encara que sigui a tort i a dret, hem de convergir -vulguem o no- amb la rapidesa.

Debades intentem prendre les coses amb calma, però, de copdescuit, sense donar-nos-en compte, ja estem tractant la cosa a correuita. Fixem-nos que quan estem dialogant amb el proïsme, al principi tot és pausat i reflexiu (diria que l'escoltar guanya al parlar); però, de mica en mica, ens entra un deler de fer saber a l'altri, cada cop més de pressa, la nostra opinió (el parlar ja guanya l'escoltar), i com que l'interlocutor pretén el mateix, resulta que el diàleg pren més el carés d'un guirigall que d'una conversa seriosa o almenys positiva.

Vegem altres aspectes de la qüestió que ens concerneix.

Volem aconseguir una cosa o arribar a un punt o lloc determinat: sembla talment com si haguéssim de competir amb algú més, ens entra de cop una pressa desmesurada per la por d'arribar-hi tard.

Les cues (per qualsevol motiu) se'ns aparenten lentes, parsimonioses... voldríem que fossin àgils per poder arribar abans al nostre objectiu (encara que veritablement no tinguem pressa).

A vegades, quan anem a un lloc caminant, valdria més ésser sorrer en lloc de córrer (quasi sempre sense necessitat) fins que el pit ens panteix.

I no cal dir dels mitjans de locomoció. Aquí sí que hem arribat al cimadal del tema que ens concerneix. Tant és que parlem de bicicletes, motos, cotxes o trens; com de vaixells o avions. De seguida ens ve a la ment el tema velocitat. Com més veloç el vehicle, més apreciat, sembla com si la gent no conegués la paüra; tant se val el perill que comporta, el cas és arribar com més aviat millor.

Només faltava que aparegués el tren de gran velocitat!

... I després ens quixarem perquè l'últim pas ens arriba massa de pressa.

Casimir Pla

CARTAGENA D'ÍNDIES

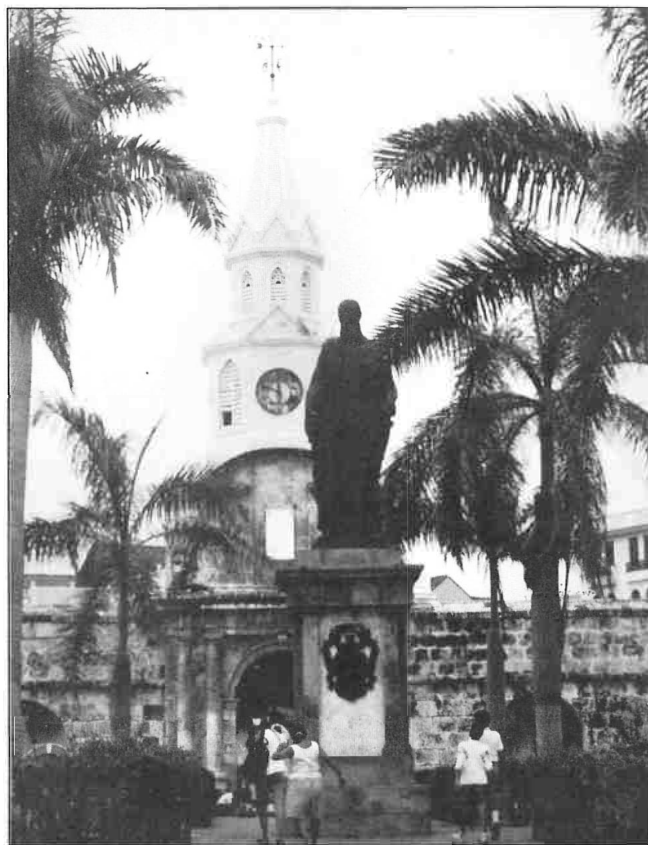
Aquesta bonica vila de Cartagena d'Índies i la Cartagena murciana, malgrat ser ciutats que porten el mateix nom, són totalment diferents mirades des de qualsevol punt de vista.

La duplicació o repetició en el continent americà de noms de ciutats de la península ibèrica es troba per tot arreu, de nord a sud dels països colonitzats per Espanya. Fins i tot no és estrany de trobar noms de ciutats catalanes com és ara Barcelona i Lleida, tot i que Catalunya no va participar en la conquesta de les terres americanes. Cartagena d'Índies fou conquerida per les forces espanyoles capitanejades per D. Pedro de Heredia l'any 1553, per bé que en aquell moment, la major part del territori colombià ja estava en mans dels espanyols.

Puc assegurar que Cartagena d'Índies és una de les ciutats més boniques de totes les amèriques, i que és un plaer passejar-se pels seus carrers d'origen colonial i visitar les muralles i els llocs històrics que recorden un munt de fets, que van des de la conquesta heroica davant els ferotges indis caribs, passant pel mercat dels esclaus i dels atacs dels corsaris anglesos i francesos desitjosos de saquejar riqueses de tota mena, tresors emmagatzemats per les forces espanyoles d'ocupació en espera de ser traslladades a la península. També tenien l'afany de conquestes territorials en nom i profit de la corona anglesa.

La gran atracció dels nombrosos turistes, és passejar-se per la vila de nit, en uns carruatges típics tirats per cavalls i visitar els edificis i construccions antigues -per cert molt ben il·luminades- i deixar córrer la imaginació tractant de reconstruir aquells temples romàntics de pirates i soldats lluitant aferrissadament per enxampar els tresors de la colònia, recollits tots de bon grat o per força, en total l'Amèrica del Sud. Els atacs ja esmentats tenien l'objectiu d'establir posicions útils en el camp militar i comercial.

En els primers temps de la conquesta i en els segles que van seguir, Cartagena fou el port més important de l'Amèrica espanyola, ja que era el

punt estratègic més propici per despatxar les riqueses, especialment l'or i l'argent que els malaurats indis treien de la terra forçats i vigilats pels soldats espanyols. El lloc més ric i de major producció llavors era el Perú, però també Colòmbia posseïa riqueses molt importants que jo mateix vaig poder observar en excavacions d'on sortia la terra barrejada amb espurnes d'or. Quasi sempre aitals riqueses eren localitzades en els cementiris i llocs escollits pels indis per enterrar la seva gent. Al costat de l'or, s'hi trobaven grans olles de terra amb esquelets de persones en el seu interior. La riquesa en estatuets, i de tota mena de símbols, és fabulosa en aquest país i tota ha estat descoberta en les regions on vivien -o encara viuen- els indígenes originaris d'aquestes terres i que són realment els veritables i autèntics americans. Avui dia, encara hi ha molta gent dedicada a la recerca de tresors -aquí en diuen "Guacas"- i de tant en tant se sent parlar de troballes de valor considerable, per bé que la majoria es fan d'amagat, i el producte passa al mercat d'antiguitats. De testimonis d'aquesta riquesa se'n veuen en els museus del país i molt especialment en el "Museu del Oro" de Santa Fe de Bogotà, que és sense cap mena de dubte, únic en el

món pel gran nombre d'objectes originals que reuneix i que a més ha estat projectat, organitzat i construït amb un gust digne de tots els elogis. Aquest museu, és sempre una visita obligada pels turistes i de la major part de la gent que visita Bogotá.

Tornem a Cartagena per recordar la seva rica història. El que més impressiona i desvetlla l'interès dels turistes, són les històries de corsaris que els guies professionals expliquen amb tota mena de detalls, sovint ben exagerats, tot visitant els imponents murs fortificats i els castells magestuosos construïts pels espanyols, per defensar-se dels atacs dels pirates anglesos i alguna vegada francesos.

Hi ha llegendes i fets per a tots els gustos, tan simpàtics com interessants que tracten de les incursions ja esmentades i que avui encara són famoses: la dels filibusters (1) anglesos, Francisc Drake, Morgan, Vermont i Charles Wager. Aquest darrer sembla que es va encarregar d'enfonsar el galió (2) "San José" a les afores de Cartagena quan empenia el viatge de retorn cap a Espanya carregat de tota mena de tresors d'or i argent. Aquest fet ha portat cua, perquè avui dia encara perdura la llegenda, que el galió localitzat fa pocs anys, fou trobat amb tots els objectes de valors intactes, mentre que fa poc temps, noves expedicions hom diu que l'han trobat completament buit i sense res que valgui un ral. Cal preguntar-se, què ha passat entre la primera descoberta i les darreres expedicions? La darrera versió és que el galió "San José" no existeix, o almenys no es troba en el lloc assenyalat. És un altre dels misteris del mar sense explicació raonable, o bé un fet de manipulació intencionada.

Ciutat d'històries i llegendes, Cartagena d'Índies, presenta molts aspectes interessants i variats que han estat motiu de narracions verídiques i d'altres d'imaginàries com algunes del l'aviu cèlebre escriptor colombià i premi Nobel de Literatura Gabriel Garcia Márquez, que situa en aquesta ciutat alguna de les seves novel·les. També fou aquest port el més important en el tràfic d'esclaus. Hi arribaven els vaixells carregats de negres que eren venuts per quatre cèntims als terratinents que començaven a organitzar l'explotació de terres, mines i treballs diversos. N'eren víctimes principalment les

"criolles", les quals havien d'estar al servei de les famílies més representatives de la incipient burgesia colombiana.

Sobre el capítol dels esclaus, Catalunya hi estigué present en la persona del que avui és conegut per Sant Pere Claver, un frare nascut en un poble de Lleida i que va dedicar tota la seva vida a servir als esclaus, fent tot el que estava al seu abast per millorar el tractament i les condicions inhumanes en què vivien els pobres i malaurats esclaus. Com és de suposar la seva dedicació no era gaire ben vista per les autoritats i beneficiaris de l'esclavatge legalment instituït en tota l'Amèrica.

Sant Pere Claver ell mateix s'anomenava "l'esclau dels esclaus", i encara avui es manté viva una veritable veneració per part de la població negra de Cartagena, que, per cert, representa la gran majoria dels habitants. En l'església que porta el seu nom, -que és d'una bellesa exquisida d'estil colonial hi reposen les restes del sant-. Encara s'hi conserven els seus objectes personals, entre els quals hi ha un diari escrit en català, (que jo vaig poder veure personalment) llengua que la gent generalment confon amb el llatí.

Es podrien dir encara moltes més coses de Cartagena d'Índies i de la seva història, però potser és millor recomanar a aquells que en tinguin ocasió, de fer-hi una visita per admirar, sobre el terreny, castells, fortificacions, esglésies i carrerons estrets que romanen molt ben conservats. Aquest bell conjunt d'antiguitats fa que la Cartagena d'Índies hagi estat declarada patrimoni històric de la Humanitat per la UNESCO, títol que per cert és ben merescut.

Des de Santa Fe de Bogotá

Pere Jané Puig

(1) Filibusters: Nom donat als pirates que el segle XVII infestaven el mar de les Antilles./ El qui treballava per l'emancipació de les colònies espanyoles.

(2) Galió: Nau de vela de gran port, de tres o quatre ponts, usada des del segle XV especialment pels espanyols en llur comerç amb Amèrica.

UNA VOLTETA PELS AFORES DE MANLLEU

Potser com a revulsiu a la ociositat de la jubilació, aprofito, ja sia al matí o a la tarda, per sortir a passejar, i admiro un esplèndid paisatge de terres de conreu i cases de pagès, amb un esclat de llum i de colors. La Plana de Vic, no és pas ben plana com algú podria pensar. Aquí, hi ha grans extensions de planúria, però també hi ha molts desnivells, així com alguns turons o muntanyetes formades d'una pedra pissarrenca d'un gris-blau que per l'erosió dels elements atmosfèrics, sembla que es va esmicolant molt lentament.

Aprofito, doncs els dies de bon temps per fer aquestes petites excursions i gaudir dels verds, les pinzellades de grocs i torrats dels camps, admirant al fons les muntanyes blavoses d'ombres amoratades. És una petita meravella, contemplar aquests grans camps perfectament conreuats i que tot i estar bastant a prop del meu domicili, per mor del treball i ocupacions anteriors, no havia tingut massa temps de veure amb detall.

Les terres són totes de secà i en elles es cultiva blat, ordi, civada, patates, moresc i tota classe de plantes farratgeres. Fa uns quaranta-cinquanta anys, tenia molta importància el cultiu de patates. I Barcelona-capital, confiava passar l'hivern proveïnt-se de la bona qualitat de les

sembrades a la Plana de Vic. Ara això ha canviat molt. Per una part se'n mengen menys, i per l'altra, com a tot arreu, els pagesos dediquen força part de la terra a cultivar menjar pel bestiar, abunden les granges en edificis que han construït al costat o a prop de la masia. Masies que en aquesta comarca, solen ser bastant grans. Una de les coses que em sorprengueren en arribar a Manlleu, fou la gran quantitat de bestiar, principalment vaques que tenien a les corts. També influeix en la seva extensió de terra, el fet de no haver-hi regadiu i que aquí sols es fa una collita a l'any. Com a exemple, les patates estan a la terra del març fins al setembre. És deliciós parar-se per a reposar i observar aquests bonics camps tan ben cultivats, i ara més encara, amb els pagesos totalment mecanitzats. La terra respira fumejant la humitat dels matins clars, amb boirines que vénen i van joguineres. El cel blau, adquireix una rara gravidesa de tan intens. Un agradable ventjol espargeix ràpidament el possible tuf de les granges, fent escoltar els brogits dels seus animals. Segons l'època, el blat ofereix colors variats: del daurat típic color tabac ros, al marró clar entre canyella i tabac negre. A la tarda, si el cel és completament net, es pot admirar el relleu de les muntanyes que

envolten la Plana, perfectament dibuixades a l'horitzó.

En aquestes voltetes, hi ha ocasió de veure diverses classes d'animals domèstics característics de la pagesia local. Es pot observar a prop d'alguns coberts arrambats a les masies, una colla de vaques que mengen i s'airegen al defora. En una raconada, un ramat de xais pasturant pels camps, i un xic més lluny s'hi poden trobar porcs i truges que s'estan terrejant prop de la cort. Fins i tot, es pot contemplar un bon ramat d'eugues destinades a criar. I no parlo d'ocells, perquè no conec massa els seus noms, però sí que hi veig grans

voladisses d'una espècie de gavines que es passen amb les a les esteses sobre els sembrats, o que llisquen per sobre l'aigua del riu per atrapar algun peix que s'encanta, o es posen pel damunt d'un pròxim abocador d'escombraries. Bàsicament es nodreixen de la brutícia i dels peixos.

Mirant les muntanyes, es pot apreciar el Montseny, i per una altra banda, el poble de l'Esquirol, enfilat a uns 600-700 metres d'altitud, i més amunt de la muntanya el poble de Cantonigròs, ja a uns 900-1.000 metres d'alçària. I al fons alguns conjunts muntanyosos que configuren el Cabrerès i el Collsacabra. Quan fosqueja, es veuen les llums de les cases de Manlleu en un costat i les de Roda de Ter en l'altre, com

estrelles titil·lants, i enllà, quelcom diluïts, els pobles muntanyencs.

Durant l'estiu sol fer una calor enganxosa i humida. Sovint el cel està tapat per una fina calitja, en què ni un bri de vent no fa moure res. Llavors cal esperar la caiguda de la tarda per passejar. Si el dia és clar, la visió és fantàstica. El riu Ter enfonsat, que voreja bona part dels camps, i els camins i carreteres que condueixen a masies disperses. Cap obstacle no atura la mirada.

La tardor, però, és l'estació, al meu entendre, amb millor temps de l'any. Almenys per aquesta vall, sol ser molt captivadora i llarga. És l'època en què el cel agafa els millors colors i el verd dels prats es torna marronat. La seva llum amoreix els camps amb un contrast bigarrat de conreus. Els dies es van escurçant amb celatges obscurs i baixos. És una delícia passejar quan la tarda s'esllangueix lentament, aprofitant per donar una última ullada a tot el paisatge. Embadalir-se davant una posta de sol, quan el firmament es va enrogint i els seus raigs s'emunyen pel damunt de les carenes de les muntanyes, veient com s'acluca definitivament. En aquestes sortides, sovint trobes algun camperol, i si s'escau, fas alguna petita xerrada sobre la terra, les plantes o l'agricultura en general, i a vegades també sobre el temps. Tots sabem que ells, tenen el seu particular sistema d'entendre la meteorologia. Alguns s'arrisquen a pronosticar sobre l'hivern que s'apropa i es regeixen en no sé pas què dels roures, o en si les canyes han florit fora de temps, i altres

detalls que segons ells, poden significar que el fred pot ser més o menys intens.

Malgrat tot, hom marxa convençut que a l'hivern, tindrem segur un temps boirós i amb fred viu.. I hom sospita que dissortadament serà així, perquè com ja he dit altres vegades, per aquests viaranys, els hiverns són bastant crus i llargs i tot el que sigui diferent, ho tindrem de sobrepuig.

Per això és encantador fruit d'aquesta espècie de folia de la tardor, amb el seu benigne clima, perquè aviat sentirem la tristesa i la solitud del rigorós hivern que s'acosta, amb dies grisosos i amb les boires embolcallant aquests camins, camps, prats, plantes i turonets, que ara tan bé llueixen. La boira baixa, que a vegades dura tot el dia o tota la setmana, acamparà per tota la Plana.

Val doncs la pena, utilitzar degudament els bons dies de la tardor, ja que per la Plana de Vic, com molt bé diu el costumari català, "NO- VEMBRE ENLLÀ, AGAFA LA MANTA I NO LA DEIXIS ANAR".

Pere Motjer
(des d'Osona)

ELS AMICS DEL MEU MILLOR AMIC, SÓN ELS MEUS AMICS

(Al poble de Bonmatí)

Aquesta capçalera la podria rectificar una mica i dir: "Els amics dels seus amics, són els meus amics", perquè també hi conto l'amic Pere Motjer, i tantes persones com ell i la seva esposa Pilar, que són fabulosos.

Però aquest títol avui el dedico a aquest gran home i gran persona que era el meu millor amic, el mestre compositor en Jaume Pons i Jufre, E.P.D.

En Jaume el vaig conèixer per allà als anys seixanta. Era un home d'uns grans sentiments, no volia ofendre mai a ningú, a l'empresa que treballavem vaig tenir ocasió de comprovar el seu temperament, ell feia la feina amb ganes de superar-se, i ens vàrem fer molt amics. Més endavant ell component sardanes, i jo fent programes de ràdio, va ser quan encara vàrem relacionar-nos més amb les nostres aficions. Ell em parlava d'aquests grans amics que tenia al poble de Bonmatí, d'aquestes festes que celebràveu, i també contàveu amb la seva

presència i la de la seva esposa i amics de Manlleu.

Ell ho explicava amb aquell entusiasme, i componia aquestes sardanes tan boniques i expressives, "Bonmatí 1896" i "Retrobament", en són una mostra.

En Jaume em deia que també tenia molts bons amics a Les Preses i a Mataró i que també l'havien homenatjat amb l'estrena de "l'Agustí de Mataró", i "En Pere de Les Preses"; era el seu viure. A casa seva, envoltat de records i partitures, hi passava moltíssimes hores component. A les tardes anava al bar de la plaça amb tota una colla d'amics a fer tertúlia, i cap al tard, cap a casa, al costat de la seva esposa Maria. En Jaume no tenia mai un no per ningú, havia escrit i dedicat moltes sardanes a moltes persones i en diversos esdeveniments, quan en tenia unes quantes d'enregistrades que les cobles li havien estrenat, em telefonava i em deia: Hauries de venir una estona que et vagui, que tinc unes sardanetes, a veure si creus convenient de poder-les passar a l'emissora en el programa "La Sardana". Ell no gosava dir-me "Posa'm" aquestes sardanes, però només amb una petita indicació seva, jo ja sabia que hi havia de posar aquelles noves sardanes en el programa, i ell les escoltava el diumenge al matí, com també els comentaris que hi fèiem, i que encara actualment fem amb molt de gust. En Jaume, pocs dies abans de morir m'entregà uns fulls manuscrits que guardo com un record molt valuós. Voldria que el poble de Bonmatí, reconegués la importància que tenen i us hi poguéssiu identificar, i que diuen així: "Jo, Jaume Pons i Jufre, compositor de més de cent sardanes, us notifico que, amb la meua última sardana "Records de ma infantesa", dono per finalitzada la meua trajectòria d'escriure sardanes. Des de que vaig fer la primera, ara farà

quaranta anys, he tingut moltes alegries, però també algun desengany, com ja se suposa.... però ara comprenc que ja m'he fet massa gran per tirar endavant, ja que aquella il·lusió ja no hi és... Les meves sardanes poden ser senzilletes, però totes són treballades amb amor, il·lusió i una fal·lera constant. No totes m'han sortit com jo hauria volgut, però d'altres m'han donat una immensa felicitat de poder-les escoltar per diferents cobles...

Gràcies a tothom, i també gràcies de tot cor a totes aquelles cobles que han tingut l'amabilitat d'interpretar-me'n alguna, com són La Genisenca, Lluïsos, Bofills i Canigó, i també aquelles de més enllà, que són moltes i molt bones. Una abraçada molt forta, a tots aquells amics que m'han sabut comprendre i apreciar la meua modesta feina... També gràcies als altres, perquè entre tots es fa tot.... Adéu-siau a tothom".

Signat: Jaume Pons i Jufré

En copiar aquestes seves últimes paraules, se'm fa un nus al coll... perquè sembla que ell pressentia que s'acabava la seva vida, i s'acomia, com heu pogut comprovar, també donant gràcies als que no l'havien comprès. Amb les últimes paraules no volgué ofendre ningú.... Quina gran persona!

Quan em digué que "Records de ma infantesa" seria l'última sardana que havia escrit, i no en faria cap més, no m'ho vaig creure, però malauradament va ésser veritat.

He volgut que aquests amics de Bonmatí, que tal com us he dit, us considero els meus amics, tinguéssiu la primícia de poder llegir aquestes últimes paraules, que escrigué aquest gran home, gran compositor, amb un cor molt gran, que donà cabuda a totes les persones, i que treballà en bé de Catalunya i de la nostra dansa.

Josep Prat i Balmes

Programa "LA SARDANA" de Ràdio Roda de Ter

DUES FONTS

*Una obaga en la fageda,
gerda molsa,
l·ligabosc...*

*Una esquerda entre la penya,
la viola,
rossinyols...*

*La neu, pel sol amagada,
brolla i corre
penya avall....*

*és tan pura, fresca i clara
que ses gotes
són cristalls....*

*Un brogit de vida humana,
pols i fresses
pels camins...*

*una font feta de marbre,
bancs per seure,
un jardí...*

*Orgullosa l'aigua raja,
àdhuc forma
brollador...*

*No és de neu, no pot ser clara,
molt adolla...
poc albor...*

Casimir Pla

ELS PRIMERS POBLADORS DE BONMATÍ

Penso que un poble amb el desenvolupament urbanístic i industrial com el que actualment hi ha a Bonmatí, té totes les possibilitats de convertir-se en una població prou important. A prop d'acomplir-se el primer centenari del naixement de la colònia, el meu esperit sedasser m'ha portat a voler conèixer l'origen dels primers bonmatinencs que van establir-se en aquesta contrada. Els que hem nascut en aquest bocí de terra que es diu Bonmatí, ens agrada de saber l'arrel de les coses i de les persones, i si aquestes persones i aquestes coses ens concerneixen directament a nosaltres, encara ens hi mou un interès més viu.

Les famílies dels moliners que van explotar el molí del Llor i la casa pairal Bonmatí, com que ja existien abans d'haver-hi la colònia, no les tindrem en compte.

Sovint s'ha dit que els primers pobladors de la colònia eren originaris de Sant Joan les Fonts, puix van arribar aquí quan s'hi va establir la paperera Torras Domènech el 1903.

Com que no va ser així, cal aprofundir-hi.

Explica en Lluís Sánchez, conegut per en Lluís de l'estanc, que la primera família arribada aquí i que va residir-hi fins el 1975, va ser precisament la seva. En Lluís, que actualment té 90 anys, diu, que el seu pare va venir a Catalunya procedent d'Albelda, un poble de l'Aragó, per treballar en la construcció del cremallera que va de Monistrol a Montserrat. Un cop aquesta obra va ser acabada, el 1895, va venir a prendre part en l'aixecament de la via del tren d'Olot, en el tram que comprèn aquesta ciutat i la vila d'Amer, població en la qual va casar-s'hi, i va residir una temporada en el carrer del Pedreguet.

En Mingo, que tothom el coneixia amb aquest nom, era un home que posseïa una gran capacitat de treball, i, un dia, un senyor d'Amer que era coneixedor d'aitals aptituds li va dir, si l'interessaria fer un canvi de feina i anar a treballar

en la construcció d'una colònia industrial, que molt aviat un seu germà bastiria a tres quilòmetres d'Anglès riu avall.

La persona que estava a punt de portar a cap l'esmentada obra que havia de ser la futura colònia Bonmatí, ja se suposa que era D. Manuel. I el germà que li va suggerir el canvi de feina no era altre que en Lluís Bonmatí, aleshores farmacèutic d'Amer, el qual més tard, s'establiria a Anglès. Tal dit tal fet, aquest va aconsellar en Mingo al seu germà, fent-li hi saber els grans dots que el recomanat posseïa. Així, ben aviat, amb la funció de capatàs de la brigada de jornalers, en Mingo va venir a treballar en aquest espai del veïnat de Cabanes, i va ser ben puntual al començament de la futura colònia Bonmatí, el dia 20 d'abril del 1896, data en què es van iniciar els treballs d'obertura del canal que havia de conduir les aigües des de Sant Julià a les fàbriques que estaven en projecte a prop de la casa pairal Bonmatí. Com en Mingo, també havia emigrat a Catalunya una altra família originària de Binacef, igualment d'un poble de l'Aragó: era la família d'en Marià Citoler que, un cop acabada l'obra del ferrocarril, en la qual també treballava, ell en "Marianet", més tard, va fer les funcions de mosso de l'estació de Bonmatí. I per cert ho va fer durant molts anys, tants que va ser el primer home de Bonmatí que va fruir del retir obrer cobrant 3 pessetes diàries.

- Qui no es recorda d'en Marianet, aquell home petit, de bigoti recargolat, que amb el seu peculiar tarannà confirmava ser un "mañico" amb totes les de la llei!

No van pas tardar gaire a venir les germanes d'en Mingo, les Mingoletes que procedien de Monistrol però eren originàries del mateix poble del seu germà: d'Albelda.

Explica en Lluís, que pel fet de no haver-hi a la colònia encara cap casa ni cap fàbrica edificada, D. Manuel, va instal·lar en Mingo i la Caterina en

un habitatge del molí del Llor, estatge en el qual va néixer la Maria, que més tard es casaria amb en Noni de can Pelegrí. Aquest primer nou nat amb la colònia a mig fer, va ser batejat a l'església de Constantins, puix el veïnat de Cabanes, que és el lloc on hi ha plantada la colònia i el molí del Llor, pertanyia a l'esmentada parròquia de Constantins.

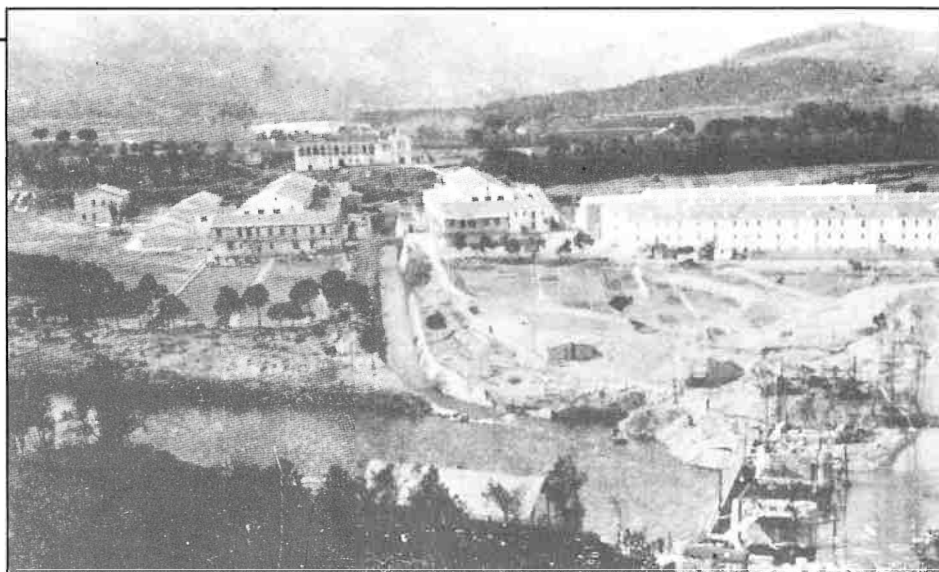
En Lluís va néixer el 1904 i també va ser batejat a la mateixa parròquia. Abans, però, els seus pares, ja s'havien instal·lat al número 1 del carrer de Sant Ramon, on la Caterina, la seva mare, hi va obrir, a més d'un establiment de queviures, un estanc, una expenedor de tabac que ha durat fins aquest 1994.

Altra família primerenca que també va arrelar i que els més grans encara recordem, va ser la d'en Ramon Capdevila (el Refilat), que va obrir un hostel al número 2 del carrer de Sant Ramon, en el mateix lloc on avui hi ha el Banc Popular. En Ramon va fer de paleta a l'obra, i més tard va fer les funcions de "cochero" o tartaner del fundador D. Manuel. Van continuar venint a poblar la tot just estrenada colònia i a posar en marxa la cotonera Casacuberta, els Casacuberta (carnicer el 1897), Joan del molí, els Santesteve, la Paula Serena, els Rajolet, Pelegrí, Pinyana, el Pinsà, el Cucut, els Ferragut, en Manel manyà, en Met Rigau, en Gubau (cafeter), en Pipa (pare d'en Lluís Ribas), en Pere Vinyoles (l'escrivent), en Sala, la Fudaria i un llarg etc...

El 1903, un cop acabat definitivament el carrer del Pi, la paperera Torras, procedent de Sant Joan les Fonts, va posar en marxa la segona fàbrica, i hi van venir una bona colla de productors amb llurs famílies, els quals eren membres especialitzats en el ram paperer.

Un cop va estar bastida totalment la colònia, en Mingo va continuar de cap de colla dels nombrosos jornalers de la casa Bonmatí, ja que per l'extensió agrària d'aquesta propietat eren necessaris.

Desgraciadament en Mingo a causa d'una

En Mingo després d'haver estat cap de colla en la construcció de la colònia també ho va ser quan es va bastir el pont entre el 1904 i 1906.

greu malaltia no va envellir, va morir quan només tenia 45 anys.

Heus aquí que, mitjançant en Lluís de l'estanc, hem pogut saber quins van ser els primers pobladors de Bonmatí. El primer doncs, va ser un aragonès, un home que fa gairebé cent anys va deixar moltes suors estructurant i donant vida al nostre poble de Bonmatí.

Afegit: En el transcurs de l'explicació en Lluís diu: en Lluís Bonmatí, era el farmacèutic de la vila d'Amer. El seu germà Manuel, sempre va ser un enemic acèrrim (segons la seva manera de pensar), de les injustes decisions (capitalines) del Ajuntament d'Amer, ja que li posaven moltes traves en el projecte i més tard en el desenvolupament de la colònia, i de cap manera, ell no permetia que la seva dignitat fos ultratjada. És clar que de tots els saraus, algú n'havia de pagar els plats trencats, i era el seu germà Lluís, el farmacèutic. Aquest va entaular negociacions amb el farmacèutic Rigau d'Anglès i ambdós van acordar permutar la farmàcia de la població. D'aquesta manera, en Lluís va lliurar-se de moltes engrinyes, mentre que D. Manuel va continuar essent l'enemic número 1 del Ajuntament d'Amer. Les diferències van arribar tan enllà, que entre els anys 1908 i 1912, ja hi va haver el primer intent de deslligar la colònia del municipi d'Amer.

LES BARQUES DEL TER

Avui dia la gent, majoritàriament funcionem més o menys motoritzats sobre de dues o quatre rodes, i això és motiu que circulem per aquests mons de Déu amb els nostres vehicles, movent-nos per terrenys suaus que fa goig de viatjar-hi. Si algun cop ens ensopeguem inesperadament en un clot que trobem en un camí... segur que és instantània la nostra protesta. Ho sé, tenim tot el dret de queixar-nos, malgrat les millores que han experimentat els camins que transitem. Tinc esperit progressista i trobo lloable les reivindicacions, sempre i quan siguin assenyades. Per tant, considero que anar a més en aquesta vida mirant sempre endavant és un signe de prosperitat que ens ha de fer feliços, només de pensar que a les properes generacions els proporcionarem un benestar més esplèndid que no pas el món migrat que nosaltres vàrem heretar dels nostres pares.

Perquè aquest progrés fos una realitat, a còpia de sacrificis, les passades generacions tan mancades de mitjans, amb suor i llàgrimes, com formiguetes, ja van anar treballant perquè nosaltres gaudíssim d'un progrés i d'una evolució, que, petita i tot, va ser la sement que poc a poc va anar germinant perquè un dia el seu fruit servís per proporcionar-nos una vida planera que ells mai

La barca de Bescanó i en "Varisto".

no van suposar per als seus fills. Per això, que sense deixar de mirar endavant, et convido, amic llegidor, a contemplar cent anys d'un passat nostàlgic que molts desconeixem.

Si observem la configuració geogràfica del Ter des del Pasteral fins a Salt, trobarem que fins a primers de segle no va ser aixecat el pont en aquest agregat de la Cellera, mentre que el de Bonmatí ho va ser el 1906. Varen ser els dos únics ponts construïts en aquesta zona i apropiats per a tota classe de vehicles (1). Travessar el riu representava un obstacle, i per solucionar mínimament aquest gran problema, es van instal·lar unes barques que funcionaven amb la força dels braços per mitjà d'un

cable estacat a dos pals, un a cada costat de marge. Durant molts anys va ser l'única sortida per a facilitar el creuament de les aigües del Ter. Totes les barques, a excepció de la de Bonmatí, que com més endavant veurem, només estaven al servei del transport humà, i poca cosa més. Pel bestiar i carruatges portadors de material voluminós s'havia de fer sobre d'una plataforma o a través del corrent.

Primerament, parem-nos a contemplar la barca de Bescanó que es va posar en funcionament als primers anys d'aquest segle. El pas del Ter per Bescanó separa dos municipis, el d'aquest poble i el de Sant Gregori, i la instal·lació d'una barca, va facilitar amb més o menys intensitat el desen-

volupament agrícola i industrial de Bescanó. El recorregut que efectuava la barca tenia una peculiaritat un xic especial. En el Ter, des de Bescanó en direcció a Sant Gregori hi havia una illeta que era el final del recorregut navegable, i per unir l'illa amb l'altra riba es feia a través d'una passarel·la.

L'embarcament no deixava de ser un bonic atractiu, puix els viatgers l'aprofitaven per anar a fer l'arrossada a la Font d'en Coromines, però els dies més escaients eren el 1er. de maig, festa del treball, i el 14 d'abril en commemoració de la 2a. República Espanyola, diades en què famílies senceres feien la travessia per anar a dinar a la font picant. Aquestes diades eren d'una gran concurrència ja que a cada una, en "Varisto", nom amb el qual es coneixia el barquer, havia embarcat més d'un miler de persones. Pel servei d'una banda a l'altra, el barquer, cobrava la

irrisòria quantitat (almenys vista ara) de cinc cèntims. Al no ser controlat el Ter per cap envassament, sovint una imprevista riuada obligava el sacrificat barquer de recuperar la barca un bon tros riu avall. El terrabastall de 1940 va fer desaparèixer, engolides per l'aigua, la barca i la casa del barquer.

En "Varisto" però, fidel a la seva feina, de bell nou va fer construir una nova barca, barca amb la qual, com amics de fatigues, van jubilar-se junts l'any 1974.

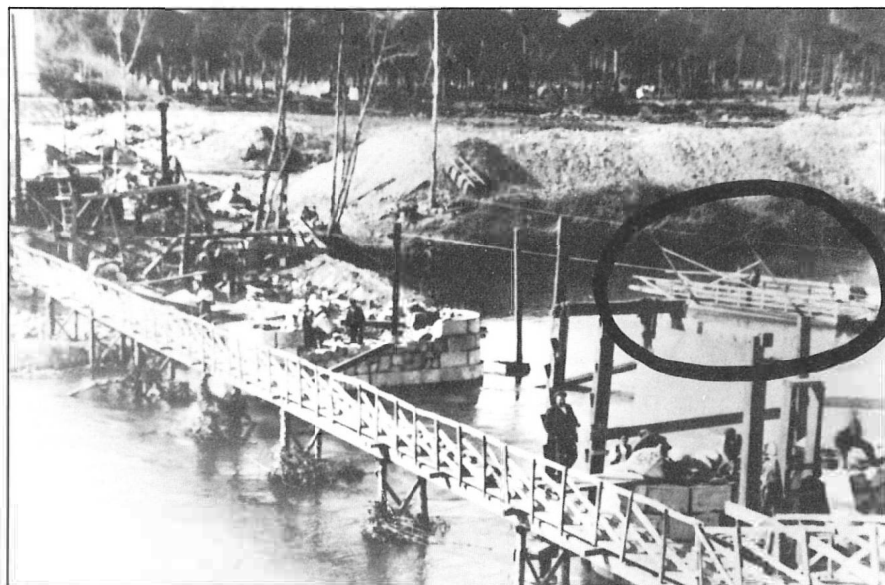
Anant aigües amunt ens trobem a Bonmatí, un lloc que encara no tenia nom, on, en un espai a prop del riu, el propietari Manuel Bonmatí, a partir del 1896, inicià l'aixecament d'una colònia industrial i, per aquest motiu, hi instal·larà una barca

per al servei dels transeünts i una plataforma per als carruatges. Com es pot comprendre, construir uns carrers i unes naus industrials fent passar tot el material pel Ter, tanmateix va representar un desafiament ben agosarat. Ho van testimoniar bé prou els dos primers industrials que s'hi van establir: el paperer Torras Domènech i el cotoner Vicenç Casacuberta, puix l'utilatge i el material de fabricació com és ara el cotó, era excessivament voluminós i pesant per una barca. La barca destinada al passatge humà era comandada per la "vella Pelegrina", la mare dels transportistes Barnades, la qual cobrava per cada servei cinc cèntims. Les dues barques van ser d'una gran utilitat pública, puix van complir la missió per la qual es van establir fins al 1906, any en què en Manuel Bonmatí de Cendra va construir el pont de la colònia.

Com a anècdota, apuntarem que tan bon punt la colònia va començar les primeres acti-

vitats, l'Ajuntament d'Amer, al qual pertanyia l'esmentada zona, es va apressar a muntar sense gens de mandra un punt de burots ben a tocar la barca, a fi de cobrar els corresponents arbitris municipals.

Remuntant riu amunt van existir dues barques. La primera unia el poble de Sant Julià amb el d'Anglès. Era a finals del segle XIX, els anys de la florent revolucion industrial

La barca de Bonmatí al 1904

* (1) El pont de Sant Julià encara no existia

catalana, de la qual en nasqueren les Indústries Burés d'Anglès i més tard la colònia Bonmatí. També va ser motiu de prosperitat el fort impuls que tenien les mines de Sant Julià.

El 1891 encara no funcionava la barca que més tard menaria la gent cap Anglès i viceversa, però en aquest any hi havia un gual o primall d'aigua d'uns 25 metres d'amplada que es coneixia pel "pas de la saula" que facilitava el pas de la gent i del bestiar, però sense poder-se estalviar de posar els peus al l'aigua.

El llibre "Las Guillerias" editat a l'esmentat 1891, tot referint-se al creuament del Ter posa: *"La larga hilera de hombres y mujeres lo atravesaba en aquel instante, ellos levantando el pantalón azul por encima de la rodilla, y en la mano un saqueto donde un modesto almuerzo se escondia, ellas recogida la falda entre las piernas, mostrando sus carnes denegridas y flacuchas pantorrillas, riendo a carcajadas cuando una chica poco avisada, daba un paso en falso, y todos con las alpargatas anudadas por las cintas colgadas sobre el hombro, alborotando mucho para destruir sin duda la monotonía y la largura de un camino que harjo conocian, pues des de la fábrica de la que eran obreros, á sus casas que en el carré Nou de San Juliá se ballaban, y des de éstas á la fábrica, hacian el viaje por lo menos media docena de veces por semana"*.

Pels vols de l'any 1910 va establir-se una barca que mitjançant un cable unia les dues ribes. Es va aposentar davant el

La barca que unia Sant Julià i Anglès.

lloc on actualment encara hi ha la casa que porta aquest nom: RESTAURANT LA BARCA, nom que ens recorda a més a més de les peripècies, el servei que va significar per a tothom, especialment per a la gent de Sant Julià. Va ser obra del propietari Riubrugent (pubill Anglasell) el qual vacedir els drets d'explotació a en Llorenç Pont (en Xicot), essent doncs aquest el primer barquer que efectuà aquesta travessia i que cobrà cinc cèntims per cada viatge. Cap al 1919, a uns cent metres de distància se'n va instal·lar una altra que va servir per l'ús exclusiu dels minaires que venien d'Anglès i la Celler. Va tenir una vida molt efímera, ja que va deixar de prestar servei a l'any 1921, a causa de l'accident a les mines de plom "La Carlota" i "San José", accident que va provocar que s'ofeguessin set persones.

Les crescudes del cabdal del riu a partir del 1906, obligava la gent que anava a treballar a can Burés a donar la volta pel pont de Bonmatí. La barca de Sant Julià a Anglès va deixar de prestar servei l'any 1977. Un pont sobre el Ter va facilitar poder creuar el riu a tota classe de vehicles de tot tonatge. La natural evolució va prendre el protagonisme a la barca.

L'altra embarcació de què va disposar Sant Julià al peu de la muntanya a tocar la carretera vella d'Amer, hom la va conèixer sempre amb el nom de "la barca de la Celler". Estava molt a prop del carrer Vell i a uns tres quilòmetres aigües amunt de l'altra. Aquesta, a causa de la seva antigor, és motiu d'una més abundosa història. Es pot garantir

que el 1891, segons el llibre "Las Guillerias", ja n'existia una, i tot fa pensar que, com a conseqüència de l'aiguat del 13 de desembre del 1777, recordat per l'aiguat de Santa Llúcia, el corrent va danyar una pilastra i les aigües van desviar-se deixant el pont romànic isolat i sense riu, com si es tractés d'un monument. Hi va haver la necessitat d'idear la instal·lació d'una barca per travessar el riu. Ens ho garanteix en Francisco Zamora en el "Diario de los viajes hechos a Cataluña" dotze anys després, el 1789, amb una nota que posa: *"La Sella de Anglés es pueblo de 600 almas, y se fabrican bastantes casas. Riegan su término con las rieras de Osor y del Ter, cuyo riego tiene proyectado aumentar la Administración del hospicio de Gerona."*

Habia inmediato al pueblo un puente muy dilatado sobre el río Ter, el cual, por no estar bien apoyado se lo ha llevado pocos años hace, dejando cortado este paso aún por medio de una barca en las grandes avenidas que son muy frecuentes".

Cinc cèntims era el preu del viatge i tot i ser un import tant raquític, (almenys ho sembla ara) hi havia aquells que aigües avall buscaven un primall per salvar el pas i estalviar-se el desembós.

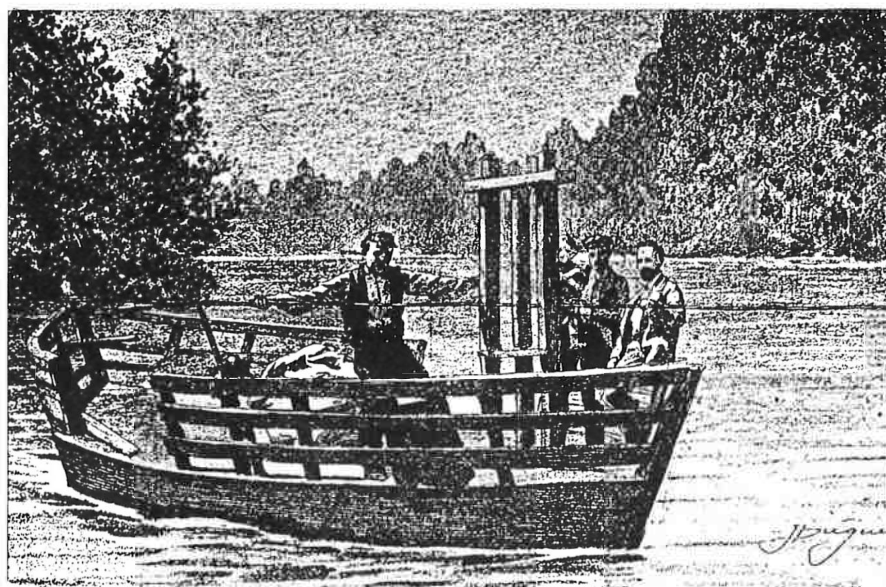
Entre el 1846 i el 1849, l'esmentada barca va tenir molt de protagonisme a causa de les batusses de la segona guerra carlina, ja que l'estratègia del pas va ser motiu de diverses topades entre carlins i liberals. En una de les accions, el 1849, per privar el

pas a l'enemic va ser cremada la barca ja que era l'únic mitjà que podia fer possible el creuament del riu. Totes les barques fins aquí esmentades van haver de suportar les freqüents revingudes del Ter. Hi havia cops que la previsió d'una riuada aconsellava de posar-les en terra ferma. En d'altres, l'espontaneïtat de les crescudes obligava els barquers a anar-la a cercar en alguna arraconada riu avall. També va ser molt útil pels cellerens ja que alguns eren productors de la fàbrica Gimferrer de Sant Julià que estava situada prop del carrer Vell.

Amb tot i la construcció d'un pont l'any 1977 que va unir Sant Julià i Anglès, la barca de la Celleria va continuar prestant servei, però, això sí, a un més petit nombre de passatgers: boletaires, caçadors i excursionistes en seran els principals usuaris. És molt fàcil de comprendre la decreixença puix

en un món, ara tan motoritzat, tres quilòmetres a motor compten molt poc. Quinze pessetes era el preu d'un viatge que cobrava la Beba, l'última barquera del Ter amb l'ofici de barquer, que un fred matí del mes de gener, la mort la va obligar a deixar la barca amarrada a l'embarcador. El Punt Diari de Girona el dia 8 de gener del 1987, en feia ressó i titulava: "Ha mort la darrera barquera del Ter" i afegia: "Aquesta antiga professió, esbandida pel progrés ha deixat nombrosos rastres a la toponímia de les ribes dels nostres rius, on els ponts i els hostals conserven sovint l'apel·latiu de "la barca".

A uns quilòmetres riu amunt ja no hi existia cap més barca. Fins a Susqueda i Querós en què els seus ponts, construïts el segle XII, romanen sota les aigües, després d'haver suportat durant molts anys les fortes embranzides del Ter en el cor de les Guilleries. Només el Pastoral

La barca que el 1891 unia Sant Julià i la Celleria

"pas-alt-del-Ter", entremig de dos penyals, una escala de basta construcció facilitava un pas tanmateix ben especial. Amb tot i això, antigament al Pasteral ja hi havia hagut un pont. En Francisco Zamora en els seus viatges a Catalunya, tot referint-se a Amer diu: *"Este pueblo padece mucho por falta de puente seguro sobre el Ter, siendo sumamente fácil de ejecutarse en el paraje llamado el Pasteral, por medio del cual, se abriría la comunicación para carros des de Olot a las Presas, Bas, San Feliu de Pallarols, las Planas, Amer, Anglés y Santa Coloma, por cuya falta está atrasado el comercio y en muchas ocasiones casi perdido el pueblo. Es obra fácil y duradera, y lo hubo antiguamente, hasta el año 1600 en que lo arruinaron por las guerras"*.

Concretament el pont del Pasteral va ser enderrocat per un

aiguat ocorregut el 15 de novembre del 1599, l'any anterior, i ja no es tornà a reparar mai més fins que a principis del segle XX es bastí l'actual.

Aquesta és la petita història de les barques del Ter entre Salt i el Pasteral, tot i que amb el seu rudimentarisme van tenir una importància cabdal pels nostres avantpassats. Avui, recordar una barca surant per unes somniades netes aigües del Ter, i contemplar l'esplèndida vegetació en les seves ribes, ens condueix a revivre un bonic encant de nostàlgia no mancat d'un cert romanticisme.

En Joan Sidera de la Celleria deia: Si algun dia les xamoses barques del Ter desapareixen del seu romàntic

entorn, no els faltirà un monument fet de paper i tinta a la premsa del temps.

Aquest humil escrit només té la pretensió de complir dos objectius: Retre un senzill homenatge en recordança del servei que proporcionaren les barques del nostre entorn, i també un acte de gratitud envers unes barqueres i uns barquers, que, cent anys endarrera suportaren les nits fredes i plujoses per ajudar a mitigar la migradesa d'una època, en què el país començava a donar tot just les primeres passes encaminades cap al benestar de què avui fruïm.

Benet Valentí Guitart

Nota: Els paràgrafs escrits en castellà dels llibres "Las Guillerias" i "Diario de los viajes hechos a Cataluña" són copiats literalment.

SANTA BÀRBARA

Muntanya de Santa "Barba"
d'Anglès ets un marc preuat
com sentinella que ens guarda
de forana adversitat.

Arribant la primavera
tu t'engalanes de festa
amb el verd de la falguera
del llor, romaní i ginesta.

Aquestes belles muntanyes
amb castanyes, pins i alzines,
pinyons, bolets i castanyes
a la terra pots collir-ne.

Santa Bàrbara advocada
dels nostres avantpassats,
t'implorem cada vegada
que amenacen tempestats.

Temorencs i a mitja veu
deien els avis: Pregueu...
a sant Marc i a santa Creu
santa "Barba" no ens deixeu!

Santa Bàrbara, us demanem,
els que vivim a la vall,
que junts de Déu obtinguem
la pau, benestar i treball.

Avel·lí Rovirola

RIMES DE
JOAQUIM BAUXELL
(Un poeta depoble)

REMEMBER DEL TREN D'OLOT

En el 25è aniversari de la seva desaparició

*Fill del PROGRÉS i de l'EVOLUCIÓ
que ha mort, bo i treballant a tot estrop
assassinat pels seus propis pares,
el dia 16 de juliol de 1969.*

Qui, tren d'Olot, ta mort ha decretat?
Ara que, renovat, feliç xiulaves!
Eres fill del progrés i te'n vantaves,
i hom diu que has mort per ell assassinat.

Potser tu en l'apogeu del teu regnat
també la poesia menyspreaves,
la trobaves arcaica, la blasmaves
i creies que ja havia caducat.

Vivíem la postguerra, tren d'Olot,
pocs autos i amb gasogen... Per fortuna
en el transport tu sol ho fesies tot.

I el mateix jorn que l'home en un coet
se'n va a posar els peus damunt la lluna...
tu mors i un pobre aede et fa un sonet!

Joaquim Bauxell
Anglès, 16 de juliol de 1969

A LA MEVA TIA DOLORS EN EL DIA DE LA SEVA MORT

Un lligam hi havia
d'espines i flors,
vivències i amors
entre tu i jo
estimada tia.

Ja el meu primer plor,
el plor, de la vida
que mare em donà
fou per tu cançó
que al cor et dringà.

Mare emmalaltí
i biberó em dares
també m'acotxares
amb llençolet fi
que tu en brodares.

Del teu Bonmatí
fores noia bella,
fadrina més vella,
de teves cançons,
labors i ganxets,
dels teus bells ulls verds,
teves oracions,
del teu brodat fi,
que amigues tenies
i la teva llar
vibrava alegria,
sabia Bonmatí
i les rodalies.

Aquell son gran dia
la Verge de Fàtima
a tu t'escollí,
t'envià l'agonia
i dant-te la mà
et portà a la Vida
puix Ella volia
sentir-te cantar
i veure't brodar
el seu blau mantell.

Sento en meva pell
nostre fort lligam
d'espines i flors
vivències i amors
que sempre hi hagué
entre tu i jo,
però el sento més fort
fort com premut ram
de flairoses flors
que amb cinta és
lligat,
cinta que has brodat
amb fils de colors.
Adéu tia Dolors.

Maria
13 de maig 1994

NECROLÒGIQUES

En el decurs d'aquest any havem tingut la dissort de perdre Dolors Saltor i Sitjes, que un dia fou mestra a l'escola de Bonmatí, i Salut Serrat Güell que en fou alumna.

Tots els amics i amigues que freqüentàrem l'escola de la colònia, expressem el nostre més sincer condol als seus familiars.

LA SAPIÈNCIA O L'ESTALVI

El pla d'estudis o el sistema d'ensenyança, des del nostre record fins ara, ha evolucionat moltíssim, i sens cap mena de dubte; com quedarà molt ben demostrat en aquesta petita reflexió.

Penso que, com a tots els col·legis, al meu es començava d'anar-hi als cinc anys.

Recordes el primer llibre? Era l'Estrella. Allà apreníem a, e, i, o, u i a lligar m-a, ma; p-a, pa; etc.. Era el primer any d'escola.

Els petits ens assèiem a les taules de davant i els més grans a les de darrera de tot i sempre numerats ordinalment del primer a l'últim, per seccions i segons coneixements de cadascú a les corresponents lliçons.

Després, l'altre any, venia el segon llibre, que ja servia per llegir seguit. Primer alguna frase i més tard paràgrafs d'una certa importància. Ja no érem els més petits.

Lectura d'Infants I, el llibre verd, constituït per el recull d'algun conte i alguna poesia, t'allunyava definitivament dels petits. Ja tenies gairebé vuit anys.

Lectures d'Infants II ja era el sùmmum; poesies com "La vaca cega", "El llagut" i escrits com "Els llauradors de Llers i llurs llars" amb molts d'altres de bonics.

Ja et consideraves algú. I per postres, podies treure la bandera catalana al carrer cada dia que et

tocava per torn; anar a l'estació a veure passar l'Avi, en Francesc Macià, i més tard en Lluís Companys, quan anaven a França. Tot el col·legi, de vuit anys endavant, format a l'andana de l'estació a l'hora del tren.

Hem complert nou anys. Al pròxim

hem de començar el castellà. La coneguda "Enciclopedia".

Cal preparar-nos per l'ingrés del Batxillerat als deu anys.

Els textos de l'Institut són en castellà i els tres primer anys s'han de fer lliures a l'escola del poble amb el mestre de sempre, i examinar-nos pel juny, i si cal, pel setembre, a l'Institut de Girona.

No solia ser normal continuar a l'escola més enllà dels dotze anys, si no es pensava seguir una carrera.

A l'escola hi havia una biblioteca de l'Ajuntament, de la qual, per cert, jo vaig ser-ne el Secretari durant uns anys. Sempre ho era un alumne dels grans de l'escola.

Hi havia llibres de biografies històriques: el descobriment i colonització d'Amèrica; les conquestes de València i Mallorca pel rei Jaume I; les novel·les de Juli Verne; d'aventures com l'Illa del Tresor, les aventures del Capità Grant, etc...

Amb aquest bagatge, d'allà endavant, marxàrem per la vida per aprofitar, el millor possible, les oportunitats que se'ns presentessin.

Ara ens adonem que tot això no ha estat suficient per llegir el diari.

Per poder llegir el diari fa falta més saviesa o sapiència o entesa, en definitiva, estar més al dia.

A continuació transcriu unes seixanta abreviatures o inicials d'unes paraules amb la significació de cadascuna, totes tretes d'un diari actual d'un dia qualsevol, i he de confessar que no

tots els significats els he sabut aclarir per transcriure'ls; he hagut de demanar ajuda a gent més moderna i molt més entesa que jo. Alguns es dedueixen en llegir el text.

Anem per feina i veureu que algunes no les coneixíeu pas.

Tingueu en compte que són del diari d'un sol dia.

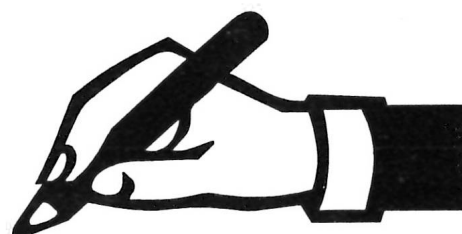
CiU: Convergència i Unió
 PSC: Partit Socialista de Catalunya
 CDC: Convergència Democràtica de Catalunya.
 UDC: Unió Democràtica de Catalunya.
 AET: Agrupació d'Electors de Tossa
 TSJC: Tribunals de Justícia de Catalunya
 SCOT: Societat Catalana d'Ordenació del Territori.
 MOPTMA: Ministeri d'Obres Públiques Transports i Medi Ambient
 SAC: Servei d'Aigua de Catalunya
 ERC: Esquerra Republicana de Catalunya
 IC: Iniciativa per Catalunya
 INE: Institut Nacional d'Estadística.
 DOGC: Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.
 APA: Associació de Pares d'Alumnes
 IBI: Impost Béns Immobles
 LEI: L'Estartit Independent
 IAE: Impost Activitats Econòmiques
 PP: Partit Popular
 CE: Comunitat Europea
 DNI: Document Nacional Identitat
 CD: Disc Compacte
 CD-A: Disc compacte-àudio
 CD-ROM: Disc compacte- Read Only Memory
 CD-I: Disc compacte interactiu
 DV-I: Vídeo digital interactiu
 FIA: Federació Internacional Automòbil
 CEM: Centre d'Estudis Marins
 JPL: Jet Propulsió Laboratoris
 CMRE: Confederació de Municipis i Regions d'Europa
 ARE: Assemblea de Regions d'Europa
 ACNUR: Alta Comissaria de Nacions Unides pels Refugiats
 UEO: Unió Europea Occidental
 OTAN: Organització Tractat-Atlàntic Nord
 OAP: Organització Alliberament de Palestina
 MSI: Moviment Social-Demòcrata Italià

EPA: Enquesta Població Activa
 TC: Tribunal Constitucional
 UAB: Universitat Autònoma de Barcelona
 DQ: Denominació de Qualitat
 ACM: Associació Catalana de Municipis
 IVA: Impost Valor Afegit
 IRPF: Impost Rendiment Treball Personal
 UGT: Unió General Treballadors
 CCOO: Comissions Obreres
 PIMES: Petites i Mitjanes Empreses
 PSOE: Partit Socialista Obrer d'Espanya
 UEM: Unió Econòmica i Monetària
 PESC: Política Exterior i Seguretat Comuna
 ONU: Organització Nacions Unides
 PIB: Producte Interior Brut
 IME: Institut Monetari Europeu
 DYA: "Detente y Ayuda"
 PAC: Política Agrària Comuna
 EUA: Estats Units d'Amèrica
 FECE: Fundació Empresa Catalunya i Europa
 SAT: Societat Agrària de Transformació
 COPCA: Consorci de Promoció Comercial de Catalunya
 LP: Disc gran (Long play)

Ja veieu si ens és difícil llegir el diari a nosaltres.

El món lògicament, evoluciona. Sempre ha estat així i sempre ha millorat, com també ho han fet els plans d'estudis i els coneixements dels qui els segueixen.

Molt sincerament: "per molts anys". Que continuï, que sempre els temps presents han estat millors que els passats i d'aquí vingueren els grans avenços de la tècnica.

AIGUABARREIG DE RECORDANCES

Per poc que escarboti en el passat, és difícil que no surtin records més o menys sensibles, que ens qüestiona el llarg temps allunyats d'aquestes terres. Sovint sentim un pessigolleig plaent per aquests llocs, plens de nostàlgia, per l'afecte de familiars, amics i companys. Desgranant el temps enrera, sorgeixen vivències i episodis de la nostra infància, que rememorats ara, no deixen de tenir la seva originalitat. Moltes vegades, sense més valor que l'anecdòtic o la seva espontaneïtat, que ens fa retrobar els orígens, evocant petites coses o esdeveniments viscuts al recer de la nostra Colònia de Bonmatí.

Recordo que de menuts, l'afició que teníem d'anar corrent a saludar els nostres oncles o padrins quan venien de fora del poble, amb la frase de: Esteu bo oncle X...? Esteu bo padrí X...? perquè sabíem segur que ens donarien cinc o deu cèntims per comprar llatinadures. Ara aquestes quantitats poden semblar poca cosa, però Déu n'hi do! del que representaven en aquell temps i en la nostra novella edat. Els familiars ens miraven de dalt a baix amb un somriure indulgent, i ens donaven la gratificació, conscients que a nosaltres, més que el seu estat de salut, ens interessava la butxaca que és on teníem ben

fixats els ulls. L'estratagema mai no solia fallar. Sempre queia la propina, materialitzada en una moneda de cinc o deu cèntims, i tots contents!:

L'oncle o padrí, i el nebot o nét. Encara que molt més els últims, que ens faltava temps per córrer de pressa a "invertir" aquell import en algun llamí, en qualsevol de les botigues de la Colònia. I si dintre uns dies, els tornàvem a veure, es repetia la mateixa operació. Era una rutina pre-establerta per tradició ancestral. Una espècie de conxorxa en què tots hi estaven tàcitament conformes, i que es repetia tantes vegades com ens saludàvem en dies successius.

Em ve a la memòria el costum tan extens actualment de tutejar-se. La veritat és que a la gent gran ens xoca. En l'hospital o en consultoris, els metges i les

infermeres, sempre et tracten de tu, prescindint de l'edat de cada un. També els néts tutegen als seus avis, pares i mestres. Dificilment donen tractament de vostè a ningú. Nosaltres quan érem menuts i joves, als nostres pares i persones de més edat, els tractàvem sempre de Vós. Si parlàvem amb un desconegut o persona de respecte, solíem fer-ho amb el tractament de Vostè. (Igualment ho fèiem amb els

senyors mestres).

Normalment usaven el tractament de tu solament els fills de pares rics o personalitats importants (i a vegades encara en castellà), que els devia semblar que era més distingit. Ara veiem en la televisió i als diaris catalans com es torna a emprar el tractament de Vós amb respecte per adreçar-se a la gent d'igual, superior o inferior edat i condició. O sia que quan érem joves no ens ho havien ensenyat pas tan malament! En canvi més tard als nostres fills, els avesàrem a tractar-nos de vostè, probablement per raó de les circumstàncies imperants pel règim polític amb el qual ens tocà viure. Però els néts han tutejat ja els seus pares i nosaltres mateixos, -influenciats tal volta pels grans canvis operats en la societat moderna-.

Evoco també, com a curiosa, la primera propina rebuda fent d'aprenent de barber. A l'escola ens havien ensenyat, -o almenys així infantilment ho havia entès-, que si mai ens donaven qualsevol cosa, per educació, dir d'antuvi que **NO GRÀCIES!** i no agafar-ho a menys que insistissin novament una o dues vegades. Suposo que això no tenia res a veure amb les propines de la perruqueria. Però, jo ho ignorava.

Com a novell, tímid i respectuós amb les ensenyances dels mestres, així ho vaig fer, quan el pare d'en Marià Fornés, ja fos per estimular-me en aquella primera feina de posar-li el plec

de roba a l'entorn del coll, o per amistat familiar, em donà deu cèntims de gratificació, després de pagar el servei corresponent. Encara sembla que veig la cara d'astorat que va posar, en rebutjar jo per dues vegades la dita petita quantitat. Segur que deuria considerar aquell comportament, com a mínim insòlit i fora d'allò que és normal. No s'hi havia trobat mai i no comprenia la meua actitud, quedant vertaderament sorprès. Va caldre una petita explicació del meu principal, el Sr. Joan Serramitjana, per justificar aquella acció.

Lògicament, no vaig tardar a adaptar-me al costum establert, i ja no es repetí mai més cap escena semblant.

I encadenat amb l'anterior anècdota, evoco la figura de Mossèn Cinto Verdaguer. Precisament ara que visc a prop, he visitat en diverses ocasions el poble on va néixer i viure l'insigne poeta, i sempre he pensat en un quadre seu que moltíssimes vegades havia admirat al menjador de la dita barberia, abans i sempre, durant tota la guerra civil. També m'hi va fer cavil·lar, en llegir en una rajola d'una casa del Berguedà que diu:

*"Llauradó i poeta sóc
i faig la feina tan neta
que llauro com un poeta
i escric com un llauradó"..*

J. Verdaguer

Tornant, doncs, a albirar aquesta nostra terra, aquests llocs

i aquests paisatges, constato amb esbalaïment, que sense que m'espreni gaire el cervell, sorgeixen tendres evocacions, sentiments llunyans i la rememoració d'un sens fi de vivències.

Moments afectuosos viscuts amb il·lusió, i altres més frustrants. Dificultats que antany no vàrem ser capaços de resoldre i que ara, no regategem esforços per reviuire amb generositat i satisfacció.

I al cap de tant de temps, és colpidor sentir persones grans, que et criden pel nom o cognom, ja sia per donar-te la mà, o fins i tot amb una afectuosa abraçada. Així ve succeïnt recentment. Emociona que molta gent t'inviti a conversar rememorant vicissituds del passat. I junts com un factor harmonitzador, sentim un alè poètic en compartir aquesta sensibilitat per records estimulants i experiències divertides.

Són excel·lents moments per desfer embolics, mentre siluetes conegudes, t'arrossegaven a ballar una sardana, sense deixar de reflexionar en aquest poble, la seva comarca, i amb un munt d'afers reconfortants, que són les fonts de la nostra personalitat.

Pere Motjer
(Des d'Osona)

NOTÍCIES DE L'ANY 1818

"AMB COMENTARI"

Totes les notícies que llegim i que corresponen a 175 anys endarrera, només pel fet de tenir tants anys són mereixedores de ser recordades, si més no, perquè el pas del temps ho ha motivat.

UNA CURIOSITAT DEL CALENDARI GREGORIÀ

La Pasqua de Resurrecció d'enguany s'ha celebrat el 22 de març. Com a cosa curiosa direm que no tornarà a caure tan aviat fins l'any 2000, i que des de la reforma del calendari pel Sant Pare Gregori XIII, el 1582, és la data més matinera que hi ha per a festa tan assenyalada.

La Pasqua de Resurrecció del 22 de març del 1818 nosaltres no la vam pas viure. La del 1582 tampoc, però la del 2000....?

JA ERA HORA! LA LLEI ACABA AMB EL TRÀFIC DE NEGRES

Les ordres que han d'acabar amb el trist problema del comerç amb negres ja han estat donades: queda prohibit comprar negres a les costes de l'Àfrica, avisant que els que s'hagin comprats s'han d'alliberar en el primer port que toqui la nau dels traficants. S'adverteix que els infractors seran castigats amb 10 anys de presó a les Filipines.

Comerç de negres? S'ha acabat? Pregunteu-ho als pobres africans del Maresme.

ÈXIT CIENTÍFIC A BREST

Que el món avança s'està

demonstrant constament: a Brest, Tolon i Roquefort s'han efectuat amb èxit unes proves que permetran potabilitzar l'aigua del mar. Els metges confirmen la qualitat de l'aigua que, en principi, es destinarà a pastar el pa dels presidiaris.

Ja estan bé les proves, però que els pobres presidiaris hagin de servir de conillets d'Índies, això ja no està tan bé.

34 MISSIONERS CATALANS, ASSASSINATS

A la Guaiana, els habitants de la qual havien abraçat la fe i s'havien sotmès a la Corona espanyola, els rebels han assassinat 34 missioners catalans de l'ordre dels caputxins. Els cossos han estat esquarтерats i llançats al Caroni, l'afluent de l'Orinoco.

Déu ni dó.

MAGNANIMITAT DE LA CORONA A MÈXIC

Un reial indult ha salvat la vida dels insurgents que han mostrat el seu penediment públic a Guadalajara (Mèxic). A Yucatan també hi han renovat la seva fidelitat a Espanya.

El comportament de la Corona

espanyola, tanmateix era ben generós.

LA LLUITA CONTRA EL REBEL BOLÍVAR

Inicialment, a l'illa de la Trinitat, els insurgents es trobaren en una mala situació. La flota espanyola ho controlava tot i el rebel Bolívar estava atrapat. Darrerament, però Bolívar ha ocupat Caracas. Per a fer fracassar els projectes del rebel, hi ha arribat una expedició de 2.000 soldats de cavalleria que, de moment, dominen la situació.

Així "la madre patria" protegia els seus fills hispano-americans.

LA PESTA: PREVISIONS PERQUÈ NO ARRIBI A CATALUNYA

S'ha establert arreu del Principat un cordó sanitari a fi que no s'introdueixi la pesta provinent del Marroc. 1.228 homes de l'exèrcit vigilen diferents punts de Catalunya i sembla que es podrà evitar el temut flagell.

No cal fer-hi broma puix que devia ser un fet seriós, però, si passava la pesta l'atacaven a trets?

Del "Recull" de Benet Valentí

Bones Festes i Feliç Any 1995

* Volem mostrar el nostre agraïment a les entitats que han col.laborat en la confecció d'aquest número de "L'AMIC", ja que sense les seves aportacions no hauria estat possible.

Ajuntament de Sant Julià del Llor Bonmatí
Paperera Salvador Torras Domènech
Banc Atlàntic
Banc Popular Espanyol
Enric Ripoll Pla.

* També volem manifestar el nostre reconeixement als qui amb bona voluntat han col.laborat amb els seus escrits de la present edició.

* El dibuix de la portada (l'aulina de can Muné) és obra de l'ex-alumne Xavier Viñolas.

Dipòsit Legal: GI-1210/93.

EL PAPER D'AQUEST NÚMERO HA ESTAT CEDIT GENTILMENT PER LA
PAPERERA TORRAS DOMÈNECH.

Bon Nadal i
Feliç Any Nou 1995

